

ÅRSMELDING 2018

Tannhelsetjenestens
kompetansesenter
Vest / Hordaland

Framsidedfoto

TkVest arrangerte fagdag i periodonti 22.03.2018 ved Bikuben Kurs- og konferansesenter. Frå venstre: tannpleiar Eline Kronstad Wathle frå TkVest, tannlegespesialist i periodonti Sundus Saad Al-Subaydi frå TkVest og professor Henning Lygre fra UiB, Institutt for klinisk odontologi.

Årsmelding 2018

Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest/Hordaland (TkVest/Hordaland)

Leiar: Hildur Cecilie Sørhoel

Besøksadresse: Årstadveien 19, 5009 Bergen

Postadresse: Postboks 2354 Møllendal, 5867 Bergen

Telefon: 55 33 76 00

Email: TKV/H.postledelse@hfk.no

Email til henvisingar: TKV.hord@hfk.no

Web-side: <https://www.hordaland.no/nn-NO/tannhelse/tkvesthordaland/>

Innhold

	<u>Side</u>
1. Innleiing og oversikt	5
- Etablert kompetansesenter.....	5
- Tabell 1: Bemanning.....	5
- Finansiering.....	6
- Tabell 2: Forholdet mellom statleg og fylkeskommunal finansiering....	6
- Tabell 3: Årsverk finansiert av Helsedirektoratet (HDir) 2018 via tilskotsordninga Eablering og drift av regionale odontologiske kompetansesenter.....	6
- Tabell 4: Årsverk finansiert av HDir 2018 via tilskotsordninga Tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsutsette og personar med odontofobi.....	7
- Tabell 5: Årsverk finansiert av HDir 2018 via tilskotsordninga Spesialistutdanning av tannlegar.....	7
- Tabell 6: Årsverk fylkeskommunalramme.....	7
- Kommunikasjon.....	7
- Helse, miljø og sikkerheit (HMS).....	9
- Sjukefråvær.....	9
- Tabell 7: Sjukefråvær.....	9
- Tverrfagleg verksemd og kasuspresentasjonar.....	9
- Administrasjon og leiing.....	9
- Antal spesialistar som er ferdigutdanna eller er under utdanning og antal vegleiarar tilsette ved TkVest.....	10
- Antal gjennomførte etter- og vidareutdanningskurs.....	10
- Antal henviste pasientar.....	10
- Fagutvikling/Kompetanseutviklingstiltak.....	10
- Eksterne forelesarar i 2018.....	11
- TOO (Senter for odontofobi).....	11
- Tabell 8: Spesialisttannklinikk – antall tilsette og årsverk innan kvart fagområde.....	12
- Tabell 9: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannhelsedistrikt og anna.....	12
- Tabell 10: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Vest tannhelsedistrikt.....	13
- Tabell 11: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Nord tannhelsedistrikt.....	13
- Tabell 12: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Sentrum tannhelsedistrikt.....	14
- Tabell 13: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Sør tannhelsedistrikt.....	14
- Tabell 14: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Aust tannhelsedistrikt.....	15
- Tabell 15: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Vest distrikt.....	15
- Tabell 16: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Nord distrikt.....	16
- Tabell 17: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt	

per tannklinikk i Sentrum distrikt.....	16
- Tabell 18: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Sør distrikt.....	17
- Tabell 19: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Aust distrikt.....	17
- Konsultasjonar.....	17
- Hospitering.....	17
- Tabell 20: Oversikt over hospitering ved TkVest i 2018, Senter for odontofobi og Senter for odontofobi/pedodonti.....	18
- Forsking og fagutvikling – beskrivelse av status og planar for forskning ved senteret og i regionen.....	18
- Aktivitet innan forskning og fagutvikling.....	18
- Tabell 21: Antal personar med forskingskompetanse og spesialistkompetanse.....	19
- PhD-avhandlingar og stipendiatar knytte til kompetansesenteret.....	19
2. Publikasjonar ved kompetansesenteret.....	19
3. Forskingsprosjekt ved kompetansesenteret.....	20
4. Kursverksemd, kompetansetiltak og tverrfagleg samarbeid.....	33
- Tabell 22: Kursverksemd, kompetansetiltak og tverrfagleg samarbeid...	33
5. Vegleingsaktivitet/Rådgeving.....	51
- Tabell 23: Vegleingsaktivitet/Rådgeving.....	51
6. Vitenskaplege presentasjonar og medieformidling.....	54
- Tabell 24: Vitenskaplege presentasjonar og medieformidling.....	54
7. Posterar.....	60
- Tabell 25: Posterar.....	60
8. Verv.....	61
- Tabell 26: Verv.....	61
9. Rapport TkVest/Sogn og Fjordane 2018.....	63

1. Innleiing og oversikt

Etablert kompetansesenter

I august 2012 vart Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest/Hordaland (TkVest) etablert, samtidig med åpning av det nye odontologibyggget ved Universitetet i Bergen. Ved utgangen av 2018 er det 78 tilsette og 56,2 årsverk (av desse var det 5 vikarar med 2,1 årsverk og nokre personar i kortvarige engasjement). Dette er ein auke frå 2017 da vi var 50 tilsette og 39,1 årsverk og viser at vi er ein organisasjon i fin vekst.

Omsetninga i 2018 var på kr. 55.498.972. Spesialisttannklinikken ligg i odontologibyggget i Årstadveien 19. Administrasjon/forskingsavdeling er lokalisert i nabobyggget Overlege Danielssens Hus (ODH), 3. et. i Årstadveien 21. Etter å ha heldt til i ein brakkerigg sidan juni 2017 var det fint å komme tilbake til nyrenovertede lokale i ODH i desember 2018. Haukeland sjukehus tannklinikkk ligg ved Haukeland Universitetssjukehus. Kompetansesenteret leiger i dag lokale av Universitetet i Bergen. I tillegg leiger vi to behandlingsrom hjå Årstad tannklinikkk i ODH, 1. et, til Tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsette og personer med odontofobi (TOO-behandling).

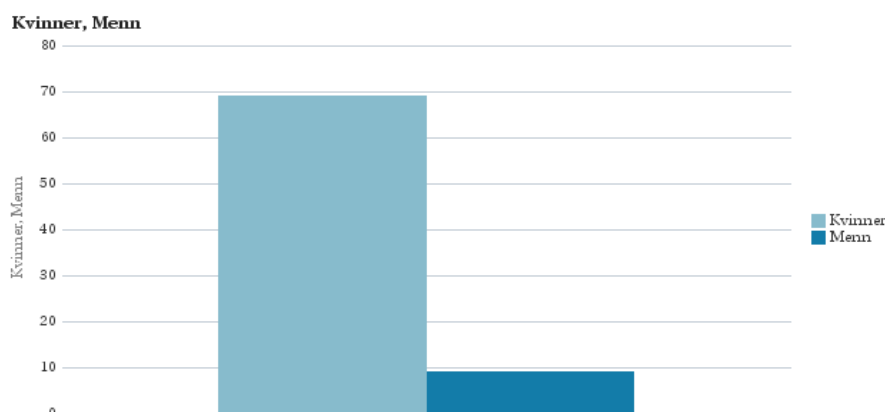
Blant mange viktige oppgåver er framtidig behov for lokale (både på kort og lang sikt), samarbeidsavtalar med UiB/Medisinsk fakultet og andre partnarar, integrert samarbeidsmodell for spesialistutdanning (oppdrag frå Helsedirektoratet) og utvikling av TOO-arbeidet, der det skjedde større endringar med auka satsing i 2018.

På slutten av 2018 kom fylkestannlegen med i styringsgruppa for Alrek helseklynge. Det er planer om eit bygg i Årstadveien 23, der TkVest er tiltenkt nye lokale. Leiar ved TkVest har delteke i arbeidsgruppa til Alrek helseklynge.

TkVest starta arbeidet med ein strategiplan i 2018 som skal ferdigstillast i 2019.

Tabell 1: Bemanning

			2018-12			
Org.hierarki	Nivå	Leiar	Personar	Kvinner	Menn	Årsverk
50080000	7	Hildur Sørhoel	78	69	9	56,2
Total			78	69	9	56,2

Når det gjeld bemanning er 25,4 årsverk finansiert via tilskudd frå Helsedirektoratet og 30,9 årsverk finansiert av Hordaland fylkeskommune. Totalt 56,2 årsverk (sjå Tabell 1).

Finansiering

TkVest vert finansiert av midlar frå Hordaland fylkeskommune, pasientinntekter (eigenandel og trygdestønad) og øyremerka, statlege midlar. Dei statlege midla vert bevilga etter årlege søknadar til Helsedirektoratet. Statlege midlar går til administrasjon og forskning ved kompetansesenteret og til TOO-tilbodet.

Tabell 2: Forholdet mellom statleg og fylkeskommunal finansiering

Kr. 55.499 millioner	2018
Tilskot drift	Kr. 21.350 (Herav forskning Kr. 7.545)
Tilskot TOO	Kr. 7.545
Tilskot spesialistutdanning	Kr. 1.708
HFK nettoramme	Kr. 12.355
Pasientinntekter	Kr. 12.541
Sum	Kr. 55.499

Årsverk finansiert av Helsedirektoratet (HDir)

Tabell 3:

Årsverk finansiert av HDir 2018 via tilskotsordninga Etablering og Drift av regionale odontologiske kompetansesenter	
Forsking	10,3
Fagstøtte spesialistar	4,5
Leiing/stab	2,3
SUM	17,1

Tabell 4:

Årsverk finansiert av HDir 2018 via tilskotsordninga Tannhelsetilbod til tortur- og overgrepsette og personar med odontofobi:	
TOO psykologar	3,0
Tannlege	1,6
Tannhelsesekretær	1,5
Spesialisttannlege	0,2
Sum	6,3

Tabell 5:

Årsverk finansiert av HDir 2018 via tilskotsordninga Spesialistutdanning av tannlegar:	
Vegleiarar	0,9
Tannhelsesekretær	1,0
Sum	1,9

*Årsverk finansiert av Hordaland fylkeskommune:***Tabell 6:**

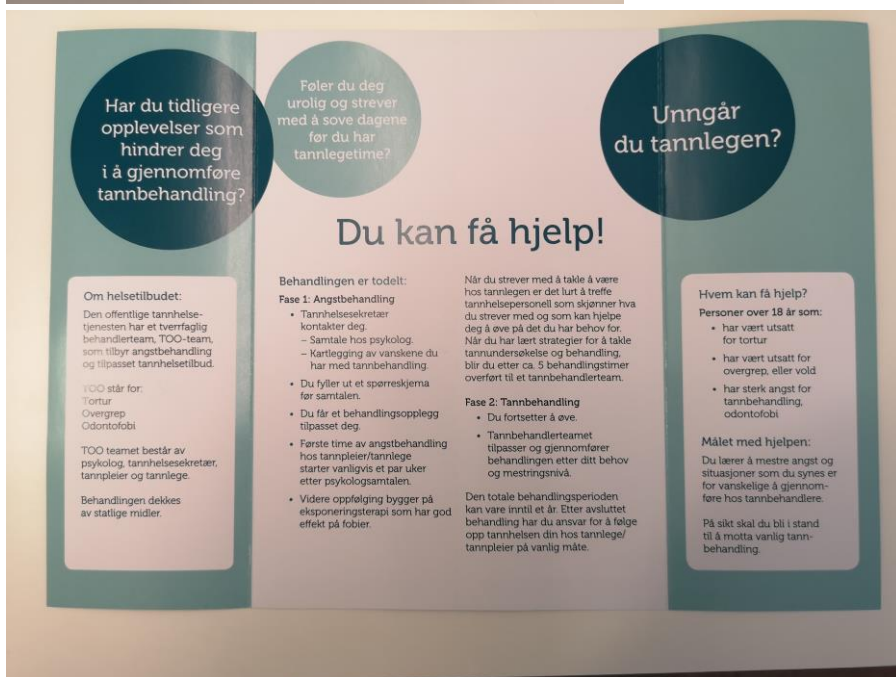
Årsverk fylkeskommunal ramme	
Spesialistar/Tannlegar/Spesialistkandidatar/Prekvalifisering	12,7
Tannhelsesekretærer/Tannpleiarar	17,5
Adm.leiing (overtannlege)	0,7
Sum	30,9

Kommunikasjon

TkVest er ein del av Hordaland fylkeskommune og er profilert på internettsida til Hordaland fylkeskommune: www.hordaland.no under snarvegen «Tannhelse» og «TkVest/Hordaland» og på intranettsida til Hordaland fylkeskommune: www.hfk.no.

Vi har lenke til vår heimeside på Bergen tannlegeforening si heimeside. TkVest/Hordaland annonserer fast om sine fagdagar på nettsida og i medlemsbladet til Bergen tannlegeforening.

På slutten av 2018 laga vi ei brosjyre om vårt TOO tilbud (TOO står for Tortur, Overgrep og Odontofobi). Vi har og laga ei hovudbrosjyre om TkVest.

TOO-brosjyre

TkVest deltok også på Vestlandsmøtet 2018 i Grieghallen som vart arrangert av Bergen tannlegeforening. Saman med dei andre regionale kompetansesentra deltok vi med eigen stand under Den norsk tannlegeforening sitt årsmøte på Lillestrøm.

Helse, Miljø og Sikkerheit (HMS)

Vernerunde vart gjennomført i 2018 av leiing og verneombod.

TkVest vart Miljøfyrtårnsertifisert hausten 2014 og vart resertifisert for tre nye år i 2017. Pr. 1.4. vart det laga ein klima- og miljørapport ved TkVest. Vi viser til www.miljofyrtarn.no for meir informasjon.

Sjukefråvær

Tabell 7 - sjukefråvær

			2018		
Eining	Leiar	Kvartal nr.	Muleg dagsverk	Dagsverk sjuk	Fråvær
TkVest	Hildur C. Søhoel	1	2.768	370	13,35 %
		2	2.581	277	10,72 %
		3	2.269	240	10,59 %
		4	2.862	248	8,69 %
			10.480	1.135	10,83 %

Sjukefråværet i 2018 var likt med sjukefråværet i 2017. I slutten av 2018 vart det sett i gang tiltak for å redusera sjukefråværet i 2019. To konsulentar fra NAV deltok på julemøtet, der dei hadde eit program for å redusere sjukefråværet. Dei tilsette deltok aktivt.

Tverrfagleg verksemd og kaspresentasjonar

Det er ofte dei vanskelege pasienttilfella som vert henvist til kompetansesenteret.

Kasusdiskusjonar med ulike spesialistar til stade vert gjennomført jevnleg.

Spesialistutdanningskandidatar har og høve til å delta.

Administrasjon og leiing

Dei administrative ressursane ved TkVest var i 2018 på 4,3 årsverk, fordelt slik:

- Leiar ved TkVest
- Overtannlege (leiar av klinisk verksemd)
- Forskingsleiar (leiar av forskingsavdelinga)
- Leiande tannhelsesekretær (førstekonsulent)
- Seniorrådgjevar

Antal spesialistar som er ferdigutdanna eller er under utdanning og antall vegleiarar tilsette ved TkVest

3 spesialistkandidatar med arbeidsplass ved TkV var 2,5 år inn i sitt treårige utdanningsløp pr. 31.12.2018. To av desse skal bli spesialistar i pedodonti og ein skal bli spesialist i protetikk. I tillegg vart ein spesialistkandidat i endodonti med støtte til lønn ferdig i juni 2018. To nye spesialistkandidatar i oral kirurgi og oral medisin fekk utdanningstilling ved TkV i 2018. Den eine kandidaten gjekk på det fjerde studieåret mens den andre starta sitt femårige utdanningsløp i august 2018.

TkVest har hatt 0,9 årsverk spesialistar (3 tilsette) som vegleiarar i spesialistutdanninga.

Antal gjennomførte etter- og vidareutdanningskurs

I 2017 vart det gjennomført 130 kurs ved TkVest (kursverksemd, kompetansetiltak og tverrfagleg samarbeid). I tillegg vart det gjennomført 40 vegleingsaktivitetar/rådgjevingsaktivitetar, 40 vitenskaplege presentasjonar/medieaktivitetar, 9 posterpresentasjonar og tilsette ved TkVest hadde totalt 21 faglege verv.

Antal henviste pasientar

I 2018 fikk TkVest 2.552 henviste pasientar. Mange av desse krev eit samarbeid mellom fleire av spesialistane.

Fagutvikling/Kompetanseutviklingstiltak

TkVest arrangerer fast fagdagar gjennom heile året. Desse har ei varigheit på tre timar. Fagdagar er åpne for alle tilsette ved UiB/Institutt for Klinisk odontologi, tilsette i den offentlege tannhelsetenesta og tannhelsetilsette i privat sektor. Vi har også annonse i tidsskriftet (BTF-nytt) og nettsida til Bergen tannlegeforening.

Vi jobbar for at fleire private tannlegar melder seg på og deltek. Det er gledeleg at vi frå hausten har merka ein auke av private tannlegar som deltek på fagdagan. Tannlegar som er medlemmer i Den norske tannlegeforening (NTF) får tre etterutdanningspoeng pr. fagdag. Antall deltakarar har det siste året auka mykje, frå tidlegare 35-50 personer til no 65-100 pr. fagdag. Tema for fagdagar i 2018 var:

- Fredag 19.01.:   **Protetikk**
- Torsdag 15.02.:   **Kjeveortopedi/LKG**
- Torsdag 22.03.:   **Periodonti**
- Fredag 20.04.:   **Kasusdag**
- Fredag 25.05.:   **Endodonti**

- Fredag 07.09.: **Pedodonti**
- Torsdag 18.10.: **TOO**
- Fredag 16.11.: **Forsking**
- Torsdag 13.12.: **Sjukehusodontologi**

Eksterne forelesarar i 2018

TkVest hadde i 2018 desse eksterne forelesarane:

- Annika Rosén, Professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi
- Anders Johansson, Professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi. Spesialist i oral protetik og spesialist i bittfysiologi. Overtannlege ved Haukeland universitetssjukehus
- Lars-Geir Larsen, Manuell terapeut NMF
- Marit Midtbø, Spesialist i kjeveortopedi, Haukeland universitetssjukehus, Kjevekirurgisk avdeling og privat praksis som kjeveortoped
- Henning Lygre, Professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi
- Inge Fristad, Professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi
- Aida Gacic Mulic, Seniorforskar ved NIOM – Nordisk institutt for odontologiske materialer, Oslo. Tannlege/PhD
- Per-Einar Binder, Professor ved UiB, Psykologisk fakultet og visedekan for utdanning

TOO (Senter for odontofobi)

Senter for odontofobi tek imot born, ungdom og vaksne med angst for tannbehandling eller sprøyteskrek. Senteret tilbyr også tilrettelagt tannbehandlingstilbod til pasientar som er utsette for overgrep og tortur (TOO). Ved SFO driv ein og med forskning innafor dette fagområdet. SFO gav fagstøtte til og samarbeida tett med lokale TOO-team på Stord, Voss og Frekhaug og med Rogaland fylkeskommune sine TOO-team. I siste halvdel av 2018 kom det også på plass samarbeid med TOO-team i Sogn og Fjordane i Sogndal. I tillegg kom det TOO-team i Øygarden og på Askøy. Det har vore ein markant oppbygging av TOO tilbodet og trass i auka etterspørsel har vi klart å redusere ventetida fram mot målet, som er å klare ventetidskravet frå Helsedirektoratet. I prinsippet er alle tannhelseteam i Hordaland no tannbehandlar team og får si opplæring frå TkV.

I 2018 hadde SFO 3,0 årsverk psykologar, 1,6 årsverk tannlegar, 0,2 årsverk spesialisttannlegar og 1,5 årsverk tannhelsesekretærar, tilsaman 6,3 årsverk. Senteret fekk 176 henvisingar (120 kvinner og 56 menn).

Tabell 8: Spesialisttannklinikk - antal tilsette og årsverk innan kvart fagområde

Tannlegar, tannlegespesialistar, spesialistkandidatar, prekvalifiseringskandidatar og psykologar:

Fagområde	Tilsette	Årsverk	Rådgeving 30 % (årsverk) anslag	Vegleing i spesialistutdanning (årsverk)
Overtannlege	1	1,0	0,30	
Endodonti	2	1,4	0,42	
Kjeve- og ansiktsradiologi	1	1,0	0,30	
Kjeveortopedi	6	2,5	0,85	
Oral kirurgi og oral medisin	1	0,1	0,03	
Pedodonti	5	2,7	1,07	0,90
Periodonti	2	1,1	0,33	
Protetikk	2	1,0	0,30	
Haukeland sjukehus tannklinikk: Tannlegar	2	1,4	0,42	

Tabell 9: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannhelsedistrikt og anna

Fagområde	Nord	Øst	Sør	Vest	Sentr	UiB	Privat	HUS	Sogn	Annet	TkVest	TOT
Pedo	54	54	13	120	82	19	144	15	17	5	26	549
Protetikk	27	18	6	33	52	1	21	0	7	2	32	199
Perio	28	4	7	24	25	4	8	6	2	3	16	127
Kjeveort	9	32	0	11	36	34	1	1	2	2	29	157
LKG	0	0	0	0	1	3	20	1	1	9	0	35
Kirurgi	6	6	1	4	6	6	45	0	5	2	41	122
Endo	73	28	25	90	85	8	25	4	32	1	33	404
Rtg	13	10	1	14	23	0	53	1	1	2	30	148
SFO	6	1	0	3	12	2	63	4	1	74	8	174
Tnpl	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29	29
Kons	0	0	1	0	0	0	1	3	0	0	1	6
HUS kl	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		320
Narkose	46	41	0	55	85	0	3	3	1	17	31	282
Totalt:	262	195	54	354	407	77	384	38	69	117	276	2552

Tabell 10: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Vest tannhelsesdistrikt

Fagområde	Askøy	Fyllingsdalen	Laksevåg	Straume	Loddefjord	Sælen	Ågotnes	Total
Pedo	44	8	5	21	14	13	15	120
Protetikk	4	3	6	6	6	6	2	33
Perio	2	1	4	2	5	10	0	24
Kjeveort	2	1	1	1	3	3	0	11
LKG	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirurgi	1	0	1	0	0	0	2	4
Endo	18	12	3	15	18	22	2	90
Rtg	5	0	2	2	1	3	1	14
SFO	1	0	1	1	0	1	0	3
Tnpl								
Kons								
HUS kl								
Narkose	19	3	9	4	10	7	3	55
Totalt	96	28	31	52	57	65	25	354

Tabell 11: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Nord tannhelsesdistrikt

Fagområde	Fengsel	Frekhaug	Hesthaug	Inndre	Knarvik	Lindås	Manger	Ostøy	Tyssø	Rolle	Total
Pedo	0	3	18	7	4	4	6	4	0	8	54
Protetikk	0	2	11	4	6	2	0	0	0	2	27
Perio	2	0	11	5	1	2	0	2	0	5	28
Kjeveort	0	3	0	2	2	0	0	0	0	2	9
LKG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirurgi	0	0	3	0	1	0	0	0	0	2	6
Endo	1	5	20	11	9	1	8	11	1	6	73
Rtg	0	1	4	0	1	2	2	0	1	2	13
SFO	0	1	3	0	1	1	0	0	0	0	6
Tnpl											
Kons											
HUS kl											
Narkose	0	6	10	10	5	7	0	4	3	1	46
Totalt:	3	21	80	39	30	19	16	21	5	28	262

Tabell 12: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Sentrum tannhelse-distrikt

Fagområde	Austevoll	Eikelands	Fana	Nesett	Os	Skutene	Solh	Sørås	Tannlv	Tysnes	Årstad	Total
Pedo	5	4	7	13	10	0	12	18	0	0	13	82
Protetikk	0	2	5	10	7	1	4	5	0	0	18	52
Perio	0	0	2	6	3	0	4	6	0	0	4	25
Kjeveort	0	0	1	1	0	0	13	1	0	0	20	36
LKG	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Kirurgi	0	0	0	1	0	0	1	3	0	0	1	6
Endo	3	4	5	12	15	0	3	16	4	0	23	85
Rtg	0	0	2	6	1	0	0	7	0	0	7	23
SFO	1	0	0	0	4	0	2	0	0	0	5	12
Tnpl												
Kons												
HUS kl												
Narkose	2	3	2	14	16	0	7	11	0	0	30	85
Totalt:	11	13	24	63	57	1	46	67	4	0	121	407

Tabell 13: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Sør tannhelse-distrikt

Fagområde	Bremnes	Etne	Husnes	Langev	Rosendal	Stord	Sveio	Total
Pedo	5	1	1	1	0	1	4	13
Protetikk	1	0	0	0	0	3	2	6
Perio	2	0	1	0	0	4	0	7
Kjeveort	0	0	0	0	0	0	0	0
LKG	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirurgi	0	0	1	0	0	0	0	1
Endo	10	2	2	0	0	6	5	25
Rtg	0	0	0	0	0	1	0	1
SFO	0	0	0	0	0	0	0	0
Tnp								
Kons	1							
HUS kl								
Narkose	0	0	0	0	0	0	0	0

Totalt:	19	3	5	1	0	15	11	54
---------	----	---	---	---	---	----	----	----

Tabell 14: Henvisingar til TkVest i 2018 på fagområde, fordelt per tannklinikk i Aust tannhelsedistrikt

Fagområde	Dalekvam	Lofthus	Norheim	Odda	Ulvik	Voss	Total
Pedo	2	1	3	10	0	38	54
Protetikkk	2	0	5	2	0	9	18
Perio	0	0	2	1	0	1	4
Kjeveort	0	1	0	1	0	30	32
LKG	0	0	0	0	0	0	0
Kirurgi	0	1	1	1	0	3	6
Endo	1	1	11	5	0	10	28
Rtg	0	1	5	0	0	4	10
SFO	1	0	0	0	0	0	1
Tpl							
Kons							
HUS kl							
Narkose	2	0	4	0	2	33	41
Totalt:	8	5	31	20	2	128	195

Tabell 15: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Vest tannhelsedistrikt

Pasient-gruppe	Askøy	Fyllingsdalen	Laksevåg	Loddefjord	Straume	Sund	Sæle	Ågotnes	Total
Gruppe A	64	13	7	27	32		25	18	186
Gruppe B	1	1	0	0	3		2	0	7
Gruppe C	2	4	2	6	5		14	2	35
Gruppe D	5	0	4	0	2		1	1	13
Gruppe E	0	1	3	3	4		3	1	15
Gruppe F	2	6	5	11	2		12	0	38
Total	74	25	21	47	48		57	22	294

Tabell 16: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Nord tannhelsedistrikt

Pasientgruppe	Fengsel	Frekhaug	Hesthaugen	Indearna	Knarvik	Lindås	Manger	Osterøy	Rolland	U.Pihl	Total
Gruppe A	0	7	26	11	12	5	13	6	14	5	99
Gruppe B	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Gruppe C	0	1	5	5	2	2	3	3	3	0	24
Gruppe D	0	0	4	1	2	0	0	3	1	0	11
Gruppe E	2	2	3	0	0	0	0	1	0	0	8
Gruppe F	1	4	24	12	8	4	0	5	4	5	67
Total	3	14	62	29	24	11	16	18	23	10	210

Tabell 17: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Sentrum tannhelsedistrikt

Pasientgruppe	Austevoll	Eikelandsosen	Fana	Nesttun	Os	Skuteviken	Solheimsviken	Sørås	Tannlegevakten	Tysnes	Tysse	Årsstad	Total
Gruppe A	8	5	13	28	18	0	22	29	1	0	0	45	169
Gruppe B	0	0	0	4	0	0	0	2	0	0	1	3	10
Gruppe C	0	2	0	9	8	1	1	0	0	0	0	8	29
Gruppe D	0	1	1	2	1	0	6	2	0	0	0	11	24
Gruppe E	0	0	2	3	1	0	2	1	0	0	0	8	17
Gruppe F	0	0	6	3	9	0	8	6	2	0	1	12	47
Total	8	8	22	49	37	1	39	40	3	0	2	87	296

Tabell 18: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Sør tannhelsedistrikt

Pasient-gruppe	Bremnes	Etne	Husnes	Langevåg	Rosendal	Stord	Sveio	Total
Gruppe A	15	2	3	1	0	6	9	36
Gruppe B	0	0	1	0	0	1	0	2
Gruppe C	1	0	0	0	0	1	2	4
Gruppe D	1	1	1	0	0	2	0	5
Gruppe E	0	0	0	0	0	0	0	0
Gruppe F	2	0	0	0	0	5	0	7
Total	19	3	5	1	0	15	11	54

Tabell 19: Henvisingar til TkVest i 2018 på pasientgruppe, fordelt per tannklinikk i Aust tannhelsedistrikt

Pasient-gruppe	Dalekvam	Lofthus	Norheimsund	Odda	Ulvik	Voss	Total
Gruppe A	3	3	7	12	0	76	101
Gruppe B	0	0	1	0	0	0	1
Gruppe C	2	1	3	2	0	6	14
Gruppe D	0	1	4	1	0	7	13
Gruppe E	0	0	0	1	0	2	3
Gruppe F	0	0	10	4	0	4	18
Total	5	5	25	20	0	95	150

Konsultasjonar

Antall konsultasjonar ved TkVest i 2018 var 14.754 stk.

Hospitering

Det er åpna for hospitering ved TkVest for alt tannhelsepersonell som ynskjer det. Vegleing til tannlegar som har hospitert ved Senter for odontofobi og pedodonti: I løpet av 2018 var det innom totalt 7 tannlegar, 1 psykolog, 9 tannpleiarar, 1 student og 4 tannhelsesekretærar.

Tabell 20: Oversikt over hospitering ved TkVest i 2018, Senter for odontofobi og Senter for odontofobi/Pedodonti

Fagfelt	Dato	Tann- lege	Tann- pleier	Tannhelse- sekretær	Psykolog	Studentar
SFO	08.01.19	1				
SFO	09.01.19	1				
SFO	15.03.19				1	
SFO	14.05.19	1				
TKV	23.05.19			1 frå fagforbundet		
SFO	27.08.19	1		1		
SFO	29.08.19		1			
PEDO	11.09.19					1
SFO/PEDO	24.09.19		2			
SFO/PEDO	25.09.19		2			
SFO/PEDO	26.09.19		2			
SFO	01.10.19	1		1		
SFO	03.10.19		1			
SFO	15.10.19	1				
SFO	12.11.19	1		1		
SFO	14.11.19		1			
SUM		7	9	4	1	1

Forskning og fagutvikling - beskrivelse av status og plan for forskning ved senteret og i regionen

TkVest har heilt frå starten i 2012 bevisst satsa på å byggje opp ei god forskingsverksemd. Tidlegare leiar ved kompetansesenteret gjekk 1.1.2017 over i ei nyoppretta stilling som forskingsleiar for å styrke satsinga i forskingsavdelinga. Senteret har ein eigen forskingsstrategi. Gjennom forskingssamarbeid med ulike organisasjonar og verksemder utviklar ein forskingsaktiviteten.

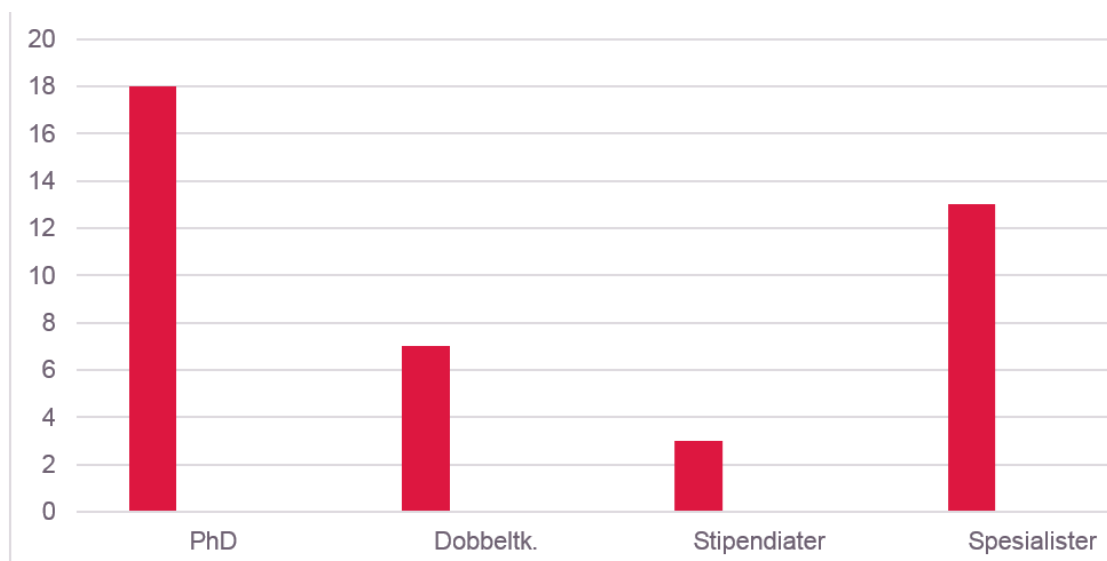
Eit forskarnettverk mellom alle ROKane (Regionale odontologiske kompetansesentre) i Norge vart etablert i 2015 og vi har delteke i dette nettverket med presentasjonar av vår aktivitet. 02.-03.05. og 07.-08.11 var det samlingar i hhv Oslo og Kristiansand for alle ROKane i Norge. Deltakarar var kompetansesenterleiarar og forskingsleiarar ved ROK-ane.

TkVest hadde i 2018 ingen prosjekt med forskingsstøtte frå dei odontologiske universitetsmiljøa.

Aktivitet innan forskning og fagutvikling

TkVest har pr. 31.12.2018 ei forskingsavdeling med 16 forskarar (10,3 årsverk). Det er ein auke frå 2017 då TkVest hadde 12 forskarar (7,6 årsverk). I tillegg bidreg spesialistar, psykologar og spesialtannlegar SFO (1 med PhD), leiar og overtannlege til forskingsaktivitet.

Tabell 21: Antal personar med forskingskompetanse eller spesialistkompetanse

PhD-avhandlingar og stipendiatar knytte til kompetansesenteret

I 2018 har TkVest hatt 4 PhD-kandidatar (ein ny frå august 2018). Ein av PhD-kandidatane disputerte i april 2018 og gjekk over i stilling som postdoktor ved TkVest. TkVest hadde pr. 31.12. 18 tilsette med PhD.

2. Publikasjonar ved kompetansesenteret

I 2018 er det totalt komme 13 publikasjonar frå TkVest. Publikasjonar er rapportert inn i CRISStin.

Publikasjonar TkVest i 2018:

1. Bletsa A, Abdalla H, Loes S, Berggreen E. Lymphatic growth factors are expressed in human gingiva and upregulated in gingival fibroblasts after stimulation. *J Periodontol.* 2018;89(5):606-15.
2. Steiner R, Fischer-Colbrie R, Bletsa A, Laimer J, Troger J. Secretoneurin and PE-11 immunoreactivity in the human dental pulp. *Arch Oral Biol.* 2018;86:13-7.
3. Bruserud O, Siddiqui H, Marthinussen MC, Chen T, Jonsson R, Oftedal BE, et al. Oral microbiota in autoimmune polyendocrine syndrome type 1. *J Oral Microbiol.* 2018;10(1):1442986.
4. Brattabo IV, Bjorknes R, Astrom AN. Reasons for reported suspicion of child maltreatment and responses from the child welfare - a cross-sectional study of Norwegian public dental health personnel. *BMC Oral Health.* 2018;18(1):29.

5. Bratteberg M, Thelen DS, Klock KS, Bardsen A. Traumatic dental injuries-Prevalence and severity among 16-year-old pupils in western Norway. *Dent Traumatol.* 2018;34(3):144-50.
6. Bjorknes R, Iversen AC, Nordrehaug Astrom A, Brattabo IV. Why are they reluctant to report? A study of the barriers to reporting to child welfare services among public dental healthcare personnel. *Health Soc Care Community.* 2018.
7. Haug SR, Marthinussen MC. Acute Dental Pain and Salivary Biomarkers for Stress and Inflammation in Patients with Pulpal or Periapical Inflammation. *J Oral Facial Pain Headache.* 2018.
8. Skeie MS, Frid P, Mustafa M, Assmus J, Rosen A. DC/TMD Examiner Protocol: Longitudinal Evaluation on Interexaminer Reliability. *Pain Res Manag.* 2018;2018:7474608.
9. Ivar Espelid†, Kristian A. Simonsen, Anne B. Skaare, Tiril Willumsen, Jørund Straand, Svein Gjelstad, Kristin S. Klock, Ellen Berggreen og Guri Rørtveit. Forskningsnettverk med leger og tannleger. Et pilotprosjekt med datauttrekk fra elektronisk pasientjournal. *Nor Tannlegeforen Tid* 2018; 128: 8—14.
10. Anne B. Skaare, Kristian A. Simonsen, Ivar Espelid†, Jørund Straand, Svein Gjelstad, Kristin S. Klock, Ellen Berggreen, Guri Rørtveit og Tiril Willumsen. Medikamentelt utløst munntørrhet hos to pasientgrupper: Et pilotprosjekt blant leger og tannleger basert på data fra elektroniske pasientjournaler og spørreskjema. *Nor Tannlegeforen Tid* 2018; 128: 16—23
11. Bjørkvik, J. & Henriquez, D. Tannhelse og psykisk lidning. Tannverk i tillegg? *Norsk Tannlegeforenings Tidende*, 2018; 128, 260-262
12. Hatim Mohammed Almahdi^{1*}, Rouf Wahab Ali¹, Elwalid Fadul Nasir^{1,4} and Anne Nordrehaug Åstrøm^{2,3} Socio-cognitive correlates of intention to use Toombak: a cross-sectional study among students (13–16 years) in Khartoum State, Sudan. *BMC Public Health* (2018) 18:88
13. Trine Lise Lundekvam Berge^{1,2}, Gunvor Bentung Lygre¹, Stein Atle Lie³ and Lars Björkman^{1,3}. Polymer-based dental filling materials placed during pregnancy and risk to the foetus. *BMC Oral Health*, august 2018

3. Forskingsprosjekt ved kompetansesenteret

Forskingsprosjekt ved TkVest pr. 31.12.2018:

Oral helse hjå juvenil idiopatisk artritt (JIA) - ein longitudinell studie

Juvenil idiopatisk artritt (JIA) er den vanlegaste førekomande kroniske leddgikttypen i barndommen, og rammar ca 1-2 av 1000 born under 16 år. I Norge i 2009, trengte ca 2.700

barn med diagnosen JIA nødvendig aggressiv behandling og oppfølging. Den orale helsa hjå JIA born synes også å vera påverka. Auka tilfelle av karies, endra spyttamansetning, og gingivitt har blitt rapportert.

Svært lite er kjent om mange av dei faktorane som blir assosiert med oral helse hjå born med JIA versus friske barn, og forskning er nødvendig for å identifisere dei borna med JIA som har særleg høg risiko for å utvikle orale sjukdomar. Denne studien er ein del av ein større studie i Norge: «NorJIA: Kjeveleddsaffeksjon, oral helse, uveitt, beinhelse og livskvalitet hjå born med juvenil idiopatisk artritt (JIA).

Forslingskoordinator Athanasia Bletsa ved TkVest er medvegleiar.

Eksterne organisasjonar/personar:

- NTNU, Trondheim, <http://www.ntnu.no/>
- St.Olav Hospital, Trondheim, <https://stolav.no/>
- Karen Rosendahl, professor II UiB/konsulent Pediatrisk radiolog, Haukeland Universitetssjukehus, <https://helse-bergen.no/>
- Ellen Nordal, førsteamanuensis UiT, Konsulent Pediatrisk Revmatolog, Universitetssjukehuset Nord Norge, Tromsø, <https://uit.no/startside> og <https://unn.no/>
- Marit Slåttelid Skeie, førsteamanuensis/spesialist i barnetannpleie, MOFA, Institutt for klinisk odontologi, <http://www.uib.no/odontologi>

Restorative behandlingmulegheiter av tenner med skadar i emaljen

Hensikta med restaurering av tenner er å erstatte manglande eller skada tannsubstans. Behov for restaureringar hjå barn og unge skuldast hovudsakleg karies og/eller emaljeutviklingsforstyrningar. Det kan i mange tilfelle vera fleire behandlingalternativ. Ein finn få opplysningar om behandlingsvalg blant barn og ungdom i dei nordiske landa. Difor ynskjer vi å kartleggje kva restorative behandlingar som blir brukt av norske tannlegar.

Basert på rapportar frå tannlegar og ulike forskingsstudiar frå Norge og mange andre land veit ein at forekomst av utviklingsforstyrningar i emaljen på seks års jekslar og fortenner er relativt høg. Denne spesielle forma for utviklingsforstyrningar i emaljen vert kalla MIH (molar-incisiv- hypomineralisering). Tilstanden fører ofte til plager med desse tennene, slik som ising, vondt å pusse og tygge, deler av tanna kan knekke og det kan bli stort behov for tannbehandling. Vi veit at tenner med mineraliseringsforstyrningar kan ha ein svakare emalje enn friske. Vi veit derimot svært lite om behandlingmuligheter av slik emalje, og difor ynskjer vi i denne forskingsstudien å undersøkje ulike typar behandlingar for å styrke og reparere emaljen.

Gjennom eit forskingssamarbeid mellom dei regionale odontologiske kompetansesentra (ROK), Det odontologiske fakultet (UiO) og NIOM er det utarbeida ein nasjonal spørjeundersøkelse om behandlingalternativ ved restaurering av tenner hjå barn og unge. I tillegg ynskjer vi ei innsamling av ekstraherte tenner med mineraliseringsforstyrningar for å teste kva type behandling som eignar seg best for desse tennene.

Forskningskoordinator Athanasia Bletsa er prosjektmedarbeidar.

Eksterne organisasjonar/personar:

Denne studien er eit samarbeidsprosjekt mellom Nordisk Institutt for Odontologiske Materialer (NIOM) og dei Regionale Odontologiske Kompetansesentra.

- Håkon Valen Rukke, Nordisk Institutt for Odontologiske Materialer (NIOM), <https://niom.no/>
- Aida Mulic, Nordisk Institutt for Odontologiske Materialer (NIOM), <https://niom.no/>
- Vibeke Ansteinsson, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ), <https://www.tkost.no/>
- Reidun Agnalt, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ), <https://www.tkost.no/>
- Marte-Mari Uhlen, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Øst (TkØ), <https://www.tkost.no/>
- Anne B. Skaare, Institutt for klinisk odontologi, Det odontologiske fakultet, UiO, <http://www.odont.uio.no/>
- Ivar Espelid†, Institutt for klinisk odontologi, Det odontologiske fakultet, UiO, <http://www.odont.uio.no/>

Tannhelse og barnevern - samhandling til beste for barnet

Omsorgssvikt mot born og unge er eit alvorleg samfunnsproblem då det ofte medfører alvorlege og vedvarande konsekvensar for dei utsette borna. For å forhindra og redusera konsekvensane av omsorgssvikt er førebygging, tidleg avdekking og tverrfagleg samarbeid mellom tenester viktig.

Målsetting for studien er å auke kunnskapen knytt til:

- utsette barn og oral helse
- tannhelsepersonell si meldeplikt
- tannhelsetenesta og barnevernstenesta som samarbeidande partar
- kva faktorar som påverkar tannhelsepersonell sin intensjon om å utøva meldeplikta

Årsskiftet 2014/2015 blei det gjennomført ei landsdekkjande elektronisk spørjeundersøking blant 1542 offentlege tannlegar og tannpleiarar i Noreg. Undersøkinga hadde fokus på tannhelsepersonell sine opplevingar og utfordringar knytt til helsepersonell si meldeplikt til barnevernet, samt erfaringar frå ei eventuell samhandling med barnevernet. Totalt 1200 (78%) tannlegar og tannpleiarar svara på spørjeundersøkinga.

Postdoc Ingfrid Vaksdal Brattabø ved TkVest er prosjektleiar.

Eksterne organisasjonar/personar:

Ragnhild Bjørknes, HEMIL senteret, UIB og Anette Christine Iversen, HEMIL senteret, UIB. Studien er eit samarbeid mellom Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest/Hordaland (TKV-Hordaland), HEMIL-senteret, UiB og Den offentlege tannhelsetenesta i Noreg.

Publikasjonar

- Brattabø, I.V. (2018) Detection of child maltreatment, the role of dental health personnel. - A national cross-sectional study among public dental health personnel in Norway. Doktorgradsavhandling, PhD.
- Brattabø, I. V., Bjørknes, R., & Åstrøm, A. N. (2018). Reasons for reported suspicion of child maltreatment and responses from the child welfare-a cross-sectional study of Norwegian public dental health personnel. BMC oral health, 18(1), 29. <https://doi.org/10.1186/s12903-018-0490-x>
- Brattabø, I. V., Iversen, A. C., Åstrøm, A. N., & Bjørknes, R. (2016). Experience with suspecting child maltreatment in the Norwegian public dental health services, a national survey. Acta Odontologica Scandinavica, 74(8), 626-632. <https://doi.org/10.1080/00016357.2016.1230228>

Populærvitskapelege publikasjonar:

- Stemme i vest (2015) RVTS vest, Ressurssenter om vald, traumatisk stress og sjølvmondsførebygging <https://www.rvtsvest.no/stemme-i-vest-ingfrid-vaksdal-brattabo/>
- Næss, L., Bjørknes R., & Brattabø, I (2014). Tannhelsepersonellens rolle for å oppdage barn utsatt for mishandling eller omsorgssvikt. Tidene, 11, 28-31.

Omtale av studien:

NRK Hordland 2018 <https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-hordaland/DKHO01009118/07-05-2018#t=2h20m32s>

NRK1 19.00 Nyheitene og NRK.no 2018 <https://www.nrk.no/rogaland/kraftig-okning-i-bekymringsmeldinger-fra-tannlegen-1.13962886>

Hordland fylkeskommune 2018 <https://www.hordaland.no/nn-NO/nyheitsarkiv/2018/tek-doktorgrad-pa-omsorgssvikt/>

Universitetet i Bergen <https://www.uib.no/nye-doktorgrader/116936/fr%C3%A5-tannvern-til-barnevern>

Aftenposten 2016 <http://www.aftenposten.no/norge/Hver-tredje-tannlege-har-unnlatt-amelde-fra-til-barnevernet-nar-de-mistenker-omsorgssvikt-608917b.html>

Tannstikka – Fagblad tannpleiarforeninga 2016 http://medlemssiden.tannpleier.no/wp-content/uploads/2017/03/Tannstikka_6_16_nettpdf

Bergens Tidende 2015 <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/d44yj/Fleire-tannlegar-slar-alarm-om-mogeleg-vald-mot-barn>

Aftenposten 2014 <http://www.aftenposten.no/norge/Tannlegene-melder-fra-om-500-overgrep-arlig-73867b.html>

Tannlegen og pasienten: Ein oppfølgingsstudie av pasientar som har gjennomført behandling av tannbehandlingsangst

Tannhelse og tannbehandling for personar som har langvarige psykiske helsevanskar

Tannhelse er ein viktig faktor for livskvalitet og generell helse. Personar med alvorlege og langvarige psykiske lidningar er internasjonalt funne å ha dårlegare tannhelse og lågare bruk av tannhelsetenester enn befolkinga elles. Det er trong for meir kunnskap om årsakene til misforholdet mellom behandlingsbehov på eine sida og aktuell bruk av tannhelsetenester på andre sida. Det er også nødvendig å søkje kunnskap som kan redusera hindringar og sikra tilgang til tannbehandling for denne gruppe.

Prosjektet har tre hovudmål:

1. å undersøkje tannhelse og sjølvopplevd tannhelse samt bruk av tannhelsetenester hjå personar med langvarige psykiske lidningar som har bistand frå psykisk helseteneste i Stord kommune
2. å framskaffa kunnskap om korleis tannhelsetenesta best kan leggje til rette for personar med langvarige psykiske lidningar
3. å utforska korleis tannhelsetenesta best kan samarbeida med kommunen og eventuelt andre instansar til beste for målgruppa. Prosjektet blir gjennomført i samarbeid mellom Stord tannklinikk og Stord kommune avd. for psykisk helse, og målgrupper er alle brukarar av heimebaserte tenester avd. psykisk helse, Stord kommune.

Psykologspesialist/PhD, TkVest/Hordaland, Jofrid Bjørkvik er prosjektleiar. Klinikksjef ved Stord tannklinikk, Diana Henriquez, har også vore sentral. I tillegg har desse delteke frå TkVest:

Forskingsskordinator Elwalid Nasir, Psykolog/PhD Margrethe Vika og overtannlege Mihaela Marthinussen.

Eksterne organisasjonar og eksterne samarbeidspartnarar

- Stord tannklinikk
- Stord kommune, avd. for psykisk helse
- Universitetet i Bergen

- Mental helse

Publikasjoner

Bjørkvik, J. Tannlegen og pasienten: En oppfølgingsstudie av pasienter som har gjennomført behandling av tannbehandlingsangst. Nor Tannlegeforen Tid 2016, 116: 350-5.

<http://www.tannlegetidende.no/i/2016/5/d2e448>

Bjørkvik, J. & Henriquez, D. (2017) Tannhelse og psykisk lidning. Tannverk i tillegg? Tidsskrift for Norsk psykologforening, 54,5, 450-453.

Sekundærpublikasjon: Bjørkvik, J. & Henriquez, D. (2018) Tannhelse og psykisk lidning. Tannverk i tillegg? Norsk Tannlegeforenings Tidende, 128, 260-262

Frykt for orale injeksjoner hjå 10-16 år gamle born. Vurdering, utbreiing og behandling

Publikasjoner

Reliability, validity and cutoff score of the Intra-Oral Injection Fear scale. Berge KG, Vika M, Agdal ML, Lie SA, Skeie MS. Int J Paediatr Dent. 2016 May 27. doi: 10.1111/ipd.12237, <http://onlinelibrary.wiley.com/pva.uib.no/doi/10.1111/ipd.12237/epdf> Krever innlogg.

High fear of intra-oral injections: prevalence and relationship to dental fear and dental avoidance among 10-16-year-old children. Berge KG, Agdal ML, Vika M, Skeie MS. Eur J Oral Sci. 2016 Dec;124(6):572-579. Krever innlogg.

<http://onlinelibrary.wiley.com/pva.uib.no/doi/10.1111/eos.12305/epdf>

Doktorgradsavhandling

Avhandling "Fear of intra-oral injections among 10-16-year-olds. Assessment, prevalence and treatment". Disputas gjennomført og godkjent 25.11.2016.

Omtale

Intervju og omtale i det amerikanske nettfagtidsskriftet "Dentistry Today" 13.12.2016.

<http://www.dentistrytoday.com/news/todays-dental-news/item/1472-intraoral-injection-fear-must-be-conquered-to-improve-pediatric-care>

Oral helse blant barn med leppe- ganespalte: Foreldre si tilfredsheit og tannhelsepersonell i Vest-Norge sine erfaringar

Studiar av pasientar som har gjennomført behandling ved den offentlege tannhelsetenesta og ved Senter for leppe-kjeve-gane spalte, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest: Pasienten, pasienten sine foreldre og tannlegen si tilfredsheit.

Bakgrunn og kunnskapsstatus: Frå 1994 vart det beslutta at barn som vert født i Norge med ei form for leppe-kjeve-ganespalte automatisk skal tilvisast til eit av dei to nasjonale leppe-

kjeve-ganespalte tema (LKG), enten ved Rikshospitalet i Oslo eller ved Haukeland universitetssjukehus i Bergen. All behandling skal utførast eller administrerast frå aktuelle institusjonar. Behandling er basert på eit tverrfagleg samarbeid mellom fleire profesjonar, der særleg plastisk kirurg, øre-nese-hals lege, logoped og kjeveortoped har ei viktig rolle. Kjeveortopeden er lokalisert ved senter for LKG, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest, Hordaland Fylkeskommune. Alle pasientar uavhengig av spaltetype vert innkalla til standard kontroll ved fødsel, 6 år og 16 år.

Hensikta med studien:

- Undersøkje frekvensen og fordelinga av ulike spaltevariantar, okklusjon og bittforhold hjå spaltepasientar som har møtt til 6-års kontroll ved Senter for LKG-spalte i Bergen
- Vurdere LKG pasientar/foreldre sine kunnskapar, haldningar og oppfatningar av oral helse: ein kvalitativ studie av barn med ganespalte.
- Studere pasienten/føresette sine meiningar om behandlinga som deira barn med spalte har fått ved offentleg tannhelsetjeneste og ved LKG, Tannhelsetjenestens kompetansesenter Vest.
- utfordringar for tannlege og tannpleiar når det gjeld behandling av pasientar med LKG spalte ved lokal tannklinikk.

PhD-prosjekt:

- PhD kandidat/Kjeveortoped Paul Sæle
- Forskar Manal Mustafa (hovedveileder)
- Forskar Elwalid Nasir (veileder)
- Forskar Anne Nordrehaug Åstrøm (vegleiar)

Eksterne organisasjonar/personar:

- Professor Hallvard Vindenes
- Kjevekirurg Hans Christian Sylvester Jensen

Publikasjonar

Sæle P, Østhus E, Ådalen S, Nasir EF, Mustafa M. Pattern of clefts and dental anomalies in six-year-old children: a retrospective observational study in western Norway. Acta Odontol Scand. 2017 Mar; 75(2):100-105.

Oral helsekunnskap, haldningar og praksis hjå foreldre med innvandrarbakgrunn i Norge

Innvandrarar utgjer 12 % av heile befolkninga i Norge, og har bakgrunn frå 222 ulike land og sjølvstyrte regionar. Mange faktorar har innverknad på innvandrarar sin sosioøkonomiske

situasjon og på deira helse- og tannhelsestatus. Eksisterande ulikskap i tannhelse mellom enkelte innvandrargrupper og norskætta har vorte rapportert tidlegare. Innvandrarstatus har vore assosiert med høg grad av karies.

Kariesførebyggjande tiltak retta mot barn og unge i Norge synes ikkje å vera like vellykka blant innvandrarar med ikkje-vestleg bakgrunn som i befolkninga forøvrig. Kommunikasjonssvikt grunna etniske og kulturelle faktorar er mulege årsaker til at førebyggjande tiltak ikkje har samme effekt hjå innvandrarborn som blant norske barn. Det synes å vera behov for forskingsbasert kunnskap om dei faktorar, sosiale, psykososiale og kognitive, som styrer tannhelserelatert atferd i familiar med innvandrarbakgrunn. Slik informasjon danner grunnlag for planlegging og gjennomføring av effektive førebyggjande tannhelsetiltak retta spesifikt mot barn med innvandrarbakgrunn.

Hensikta med studien:

- i ein baseline undersøkelse, vurdere kunnskap, haldningar og atferd relatert til tannhelse blant innvandramødre med nyfødte barn (0-3 månadar).
- på bakgrunn av informasjon om innvandrerfamiliar sine tannhelserelaterte kunnskarar, haldningar og åtferd, utvikle og gjennomføre eit fleirsesjon informasjonsprogram, med hensikta å auke mødrene sine kunnskarar om barna si orale helse og betydninga av regelmessig ettersyn og å endre haldningar og åtferd (vanar) i ein tannhelsemessig gunstig retning.
- i ei oppfølgingsundersøking 12 månader etter baseline - evaluere effekten av informasjonsprogrammet m.o.t. mødrene sine kunnskarar, haldningar og åtferd relatert til tannhelse og m.o.t. barna sin karies status.

PhD-prosjekt:

- PhD kandidat Irene Ness, TkVest
- Forskar Manal Mustafa (hovedvegleiar), TkVest
- Forskar Elwalid Nasir (vegleiar), TkVest
- Forskar Anne Nordrehaug Åstrøm (vegleiar), TkVest
- Førsteamanuensis Maren L. Agdal (vegleiar), TkVest

Eksterne organisasjonar/personar:

- Universitetet i Bergen, <http://www.uib.no/odontologi>
- Professor David Lackland Sam, Universitetet i Tromsø, <https://uit.no/startside>
- Postdoktor Lars Thore Fadnes, Universitetet i Tromsø, <https://uit.no/startside>
- Førsteamanuensis Kerstin Inger Carlstedt, Karolinska Institutet, Stockholm, Sverige, <http://ki.se/start>
- Førsteamanuensis Biniyam Wondimu, Karolinska Institutet, Stockholm, Sverige, <http://ki.se/start>

Mengda av inflammasjons- og beinmarkørar hjå røykarar og ikkje-røykjarar før periodontal behandling og etter aktiv- og vedlikehaldsbehandling av kronisk periodontitt

Periodontal helse vert gjenoppretta ved å undertrykkje mikroorganismane som framprovoserar lokal inflammasjonsrespons. Røyking svekkar denne prosessen. Denne studien samanliknar mengda av inflammasjons- og beinmarkørar hjå røykjarar og ikkje-røykjarar før periodontal behandling og etter aktiv- og vedlikehaldsbehandling av kronisk periodontitt.

Bortsett frå IL-8 som vart oppregulert, viste røykjarar redusert mengde av fleire inflammatoriske markørar i gingival vevsveske. Kun ikkje-røykjarar responderte på periodontal behandling med endra produksjon av inflammatoriske markørar. Det kan synast som om at røyking fører til ein immundempande effekt på lokal inflammatorisk respons i gingival vevsveske etter periodontal behandling.

Prosjektmedarbeidarar

Dagmar F. Bunæs DDS, Manal Mustafa DDS, PhD, Hasaan Mohamed DDS, PhD, Stein Atle Lie MSc, PhD, Knut N. Leknes DDS, PhD

Eksterne organisasjonar/personar:

<http://www.uib.no/odontologi>

Publikasjonar

Bunæs DF, Mustafa M, Mohamed HG, Lie SA, Leknes KN. The effect of smoking on inflammatory and bone remodeling markers in gingival crevicular fluid and subgingival microbiota following periodontal therapy. J Periodontal Res. 2017 Aug; 52(4):713-724.

Samanhengen mellom periodontitt og revmatoid artritt: Kva typar mekanismar ligg bak?

Leddgikt eller revmatoid artritt (RA) førekjem hyppigare blant pasientar med periodontitt (betennelse i vev som omgev tennene) enn ellers i befolkninga. Vidare har RA-pasientar høgare frekvens av avansert periodontitt. Samanhengen er ikkje fullstendig klarlagt, men det er mange fellesnevningar mellom desse to sjukdomane. Begge er kroniske inflammatoriske tilstandar karakterisert ved produksjon av proinflammatoriske signalmolekyl (cytokiner) og nedbryting av bein. Det overordna målet med prosjektet er å kartlegge biologiske mekanismar som står bak assosiasjonen mellom revmatoid artritt og periodontitt.

Prosjektmedarbeidarar

Prosjektleiingar: Professor Anne Isine Bolstad, UiB og PhD Kathrin Beyer, UiB
Prosjektmedarbeidar: Forsker Manal Mustafa, TkVest/Hordaland

Eksterne organisasjonar/personar:

Institutt for klinisk odontologi, Det medisinsk-odontologiske fakultet, UiB,
<http://www.uib.no/odontologi>

Tannbehandling med plastbaserte tannfyllingsmateriale - eksponering for bisfenol A og effektar på fødselsutfall**Prosjekt**

Formålet med PhD-prosjektet er å undersøkje om tannbehandling med plastbaserte tannmateriale påvirkar bisfenol A konsentrasjonen i spytt og urin. Vidare ynskjer vi å undersøkje om mor si tannbehandling i svangerskapet utgjer ein risiko for barnet.

Prosjektet inneheld tre delarbeid:

a) Konsentrasjon av bisfenol A i saliva hjå individ med og utan plastbaserte tannfyllingsmateriale. Den kliniske studien er gjennomført og resultata er bearbeida. Nokre preliminare resultat vart presentert ved ein internasjonal konferanse i Dubrovnik, Kroatia, september 2014. Manuskript er sendt til eit internasjonalt tidsskrift for publisering/sykdommene.

b) Konsentrasjon av bisfenol A i saliva og urin hjå individ før og etter fyllingsterapi med plastbaserte tannfyllingsmateriale. Den kliniske studien er startet opp. Rekruttering av pasientar pågår.

c) Er tannbehandling med plastbaserte fyllingsmateriale under svangerskapet ein risiko for barnet?

I denne studien nyttar ein data frå Den Norske Mor og Barn studien. Analyser av datamaterialet pågår.

Prosjektmedarbeidarar

PhD-kandidat Trine Lise Lundekvam Berge, TkVest/Hordaland og NORCE (Prosjektleder - prosjekt a og b)

Professor Lars Björkman, NORCE og Universitetet i Bergen

Forskar II Gunvor Bentung Lygre, NORCE

Eksterne organisasjonar/personar:

Forskingsansvarleg institusjon: NORCE: www.norceresearch.no/

Samarbeidspartnarar:

<http://uni.no/nb/uni-helse/bivirkningsgruppen-for-odontologiske-biomaterialer/>
www.fhi.no/studier/moba/

Publikasjon

Trine Lise Lundekvam Berge^{1, 2}, Gunvor Bentung Lygre¹, Stein Atle Lie³ and Lars Björkman^{1, 3}. Polymer-based dental filling materials placed during pregnancy and risk to the foetus. *BMC Oral Health*, august 2018

Tannpussing blant ungdom i Hordaland og Sogn og Fjordane

Prosjekt

Tannkaries er den mest utbreidde sjukdomen i Norge og dagleg tannpuss med fluortannkrem er det viktigaste primær-førebyggande tiltaket. Studier har vist at frekvens av tannpussing også er forbunde med god allmenn helse. Tannpussing er difor viktig både som eit helseførebyggande tiltak og som folkehelseindikator. Livsstils- og helsevanar er i stadig endring, særskilt hjå ungdom, så overvaking og kartlegging er nødvendig for å kunne attkjenne og iverksetje målretta folkehelseiltak. I studien vil UngData nyttast til å kartlegge frekvens av tannpussing i Hordaland og Sogn og Fjordane hjå elevar på høvesvis ungdoms- og videregåande skule og samstundes til å undersøkje kva faktorar som spelar saman med tannpussing.

Forslingskoordinator Arild Vakt skjold ved TkVest har publisert ein artikkel i Norsk Epidemiologi (The Norwegian Journal of Epidemiology). Kor ofte ein børstar tennene er ein viktig folkehelseindikator. I Norge er anbefalinga minst to gonger om dagen. I følge Ungdataundersøkinga i Hordaland og Sogn og Fjordane pussa 69 % av elevane i aldergruppa 14-18 år tennene minst ein gong dagleg. Det var noko høgare hjå jenter enn gutar og på ungdomstrinnet samanlikna med vidaregåande. 7 % pussa ikkje tennene dagleg. Når vi undersøkte samanhengen mellom kor ofte ein pussar tenner og ei rekkje uavhengige faktorar, så var det høgast andel som fulgte anbefalinga mellom dei som dreiv med intensiv fysisk trening, som var tilfreds med eiga helse. I tillegg og mellom dei som heldt foreldra sine informert om kvar dei var på fritida.

Prosjektleder: Arild Vakt skjold (arild.vakt skjold@hfk.no), forskar ved TkVest, professor ved HiNN

Publikasjon

Vakt skjold A. Frequency of tooth brushing and associated factors among adolescents in western Norway. Norsk Epidemiol. 2019;28(1-2).

DOI: <https://doi.org/10.5324/nje.v28i1-2.3056>

Endodontiundersøkelse i Vest

Prosjekt

Spørjeundersøkelsen tek sikte på å kartleggje omfang av endodontisk behandling på mjølketenner og permanente tenner samt behandlingsrutinar knytt til behandlinga i offentleg tannhelseteneste i fylka Hordaland og Sogn og Fjordane. Undersøkelsen er gjort blant 187 tannlegar og har som mål å skaffe meir kunnskap, slik at ein kan bidra til å heve kompetansen og gje eit meir målretta kurstilbod til tenesta.

Prosjektmedarbeidarar

- Spesialist i endodonti, Ole Iden
- Spesialist i endodonti/pedodonti og forskar Athanasia Bletsa
- Forskar Gerhard Sulo
- Spesialist i endodonti og forskingsleiar Ellen Berggreen

Tannskadar - prevalens og risikofaktorar i eit livsløpsperspektiv

Prosjekt

Tannskadar skjer i alle aldrar og er ikkje begrensa til sosiale klassar. Slike skadar kan føre til forringa livskvalitet. Formålet med denne studien er å undersøkje prevalens av slike skadar blant 16-åringar i vidaregåande skular i Hordaland og identifisere risikofaktorar for tannskadar i populasjonen. Elevar og foreldre vil få tilsendt ein forespørsel om å fylle ut eit spørjeskjema som omhandlar erfaringar med tannskadar og livstil. Opplysningar om den enkelte frå tannhelsetjenesta vil bli innhenta.

Prosjektmedarbeidarar

Professor Asgeir Bårdsen, Universitetet i Bergen, Institutt for klinisk odontologi
 Phd-kandidat Magnus Bratteberg, Universitetet i Bergen/TkVest/Hordaland
 Forskar Dorina Sula Thelen, TkVest/Hordaland
 Professor Kristin Klock, Universitetet i Bergen, Institutt for klinisk odontologi

Eksterne organisasjonar/personar:

Universitetet i Bergen, Institutt for klinisk odontologi

4. Publikasjonar

Bratteberg M, Thelen DS, Klock KS, Bårdsen A.:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29569840>

Tannskadar og kjeveortopedisk behandling. Eit kvalitetssikringsprosjekt

Prosjekt

Tannskadar er vanleg og har ein tendens til å skje i ung alder. Tannskadar kan variere i alvorsgrad frå mindre skadar til meir kompliserte skadar med omfattande tap av tenner og støttevev. Dette kan føre til interferens med normal okklusjon. Pulpa sine reaksjonar på traumatisk skadar varierer frå langsam pulpaobliterasjon til umiddelbar pulpanekrose. Andre følgetilstandar av tannskadar er forskjellige typar rotresorpsjon som kan føre til tap av tenner.

Det fins studiar som relaterer komplikasjonar av tannskadar og kjeveortopedisk tannflytting. Betyninga av tilvisningsrutinar til kjeveortoped frå den offentlege tannhelsetenesta er avgjerande for prognosen. At kjeveortopedar får informasjon om tannskadar og behandling er viktig å vite før kjeveortopedisk behandling vert iverksett. I følge litteraturen er det ved enkelte kjeveortopediske prosedyrar større risiko for å utvikle komplikasjonar i skada tenner samanlikna med tenner utan slik skade.

Dette prosjektet har følgende mål:

Å gi retrospektiv informasjon om tilvisningsrutiner til kjeveortoped blant offentlege tannlegar for pasientar som har opplevd tannskade, samt å vurdere desse rutinane i ein kjeveortopedisk populasjon.

Å vurdere forekomst av komplikasjonar (apikal rotresorpsjon, grad av pulpaobliterasjon og muleg pulpanekrose) etter kjeveortopedisk behandling av tenner med tannskade samanlikna med tenner utan tannskade i henhold til protokollar som vert brukte ved Tannhelsetjenestens Kompetansesenter Vest/Hordaland.

Prosjektmedarbeidarar

Forskar Dorina Sula Thelen (prosjektleder)

Professor Asgeir Bårdsen, Universitetet i Bergen, Institutt for klinisk odontologi

Nicole Aria, TkVest/Hordaland

Potensiell nytte av Cone beam Computer Tomografi (CBCT)

Prosjekt

Pasientar med retinerte hjørnetenner bør undersøkast og behandlast så snart som muleg for å unngå seinare komplikasjonar i form av resorpsjon av nabotenner. Ved å hjelpe den retinerte tanna å nå korrekt posisjon i tannbuen, oftast med kjeveortopedisk behandling, kan risikoen for slike komplikasjonar minimerast.

Målet med studien er å undersøkje mulege måtar å forbetre diagnostikken i forbindelse med undersøking av barn med retinerte hjørne tenner og i hva grad CBCT påvirkar behandlinga.

Prosjektmedarbeidarar

- Forskarlinje kandidat Amanda Andersen, Universitetet i Bergen

- Xieqi Shi, Universitetet i Bergen

- Forskar Dorina Sula Thelen, TkVest/Hordaland

- Forskar Malin Jonsson, TkVest /Universitetet i Bergen

Tannlegevakten i Den offentlige tannhelsetenesta i Bergen

Prosjekt

Hensikta med denne studien er å registrere og analysere pasientdata ved Tannlegevakten i Den offentlige tannhelsetenesta i Bergen i eit år, periode 2018-2019, og evaluere tenesta.

Prosjektmedarbeidarar

- Professor Marit S Skeie, Universitetet i Bergen

- Spesialistkandidat Faiza Sælen, Universitetet i Bergen/TkVest

- Forskar Dorina Sula Thelen, TkVest/Hordaland

- Forskar Athanasia Bletsas, TKVest /Hordaland

Pasientrapporterte data etter implantatprotetisk behandling av manglende overkjeve lateralar

Prosjekt

Hensikta med denne studien var å registrere og analysere pasientrapporterte data om estetikk, oralhelse relatert livskvalitet og tilfredsheit etter behandling av manglende overkjeve lateralar med implantatretinert protetisk behandling.

Datainnsamling vart gjort ved utsending av spørjeskjema som inneheldt spørsmål om demografi og tilfredsheit, i tillegg til OHIP-14 og OAS-N. Data vart analysert ved ikkje-parametriske analysar.

Prosjektmedarbeidarar

- Harald Gjengedal, Universitetet i Bergen og TkVest
- Spesialistkandidat Ida Marie Dahle, Universitetet i Bergen
- Forskar Dorina Sula Thelen, TkVest/Hordaland
- Spesialtannlege Kjell Størksen, TkVest/Hordaland

Orale manifestasjonar ved polyendokrint syndrom, type 1 (APS1)

Hensikta med denne kliniske studien er å kartleggje orale manifestasjonar i pasientar med APS-type1 syndrom. APS 1 er kjenneteikna av polyendokrin svikt, kronisk mukokutan candidiasis og ektodermale symptom. Prosjektet er ein del av eit større prosjekt omkring APS1, i regi av Helse-Vest.

4. Kursverksemd, kompetansetiltak og tverrfagleg samarbeid

Tabell 22: Kursverksemd, kompetansetiltak og tverrfagleg samarbeid

Spesialitet	Kurs (tema/tittel)	Målgruppe	Deltakarar
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Leiar av tannlegeforeningens kompetansekurs i implantatprotetikk, 4 helgesamlingar vår og haust samt nettbasert undervisning. 30 + 30 deltakarar. Samla 16 dagar.	Tannlegar	30 + 30

Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Startkurs i implantatprotetikk i Oslo våren 2018 (arbeidskurs). 2 dagar	Tannlegar	18
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Startkurs i implantatprotetikk i Oslo hausten 2018. (arbeidskurs). 2 dagar	Tannlegar	16
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Innlegg ved Midnattsolsymposiet om eldretannpleie juni 2018	Tannhelsepersonell	
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Påbyggingskurs i implantatprotetikk i Oslo november 2018. 1 dag	Tannlegar	12
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kurs om klinisk fotografering. Sør tannhelsedistrikt, Hordaland.	Tannhelsepersonell	
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kurs om klinisk fotografering. Vest tannhelsedistrikt, Hordaland	Tannhelsepersonell	
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs i Alta, implantatar og bruer.	Tannlegar	35
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for studentar i 5. kull (UiB/IKO) om samarbeid med tannteknikar	Tannlegestudentar	
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Drammen om implantatbehandling	Tannlegar og tannteknikarar	70
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Molde. Feilslag i implantologien og tiltak.	Tannlegar og tannteknikarar	45
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Gjøvik.	Tannlegar og tannteknikarar	45

	Oppdatering i implantatprotetikk.		
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Stavanger. Oppdatering i implantatprotetikk.	Tannlegar og tannteknikarar	70
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Førde. Oppdatering i implantatprotetikk.	Tannlegar og tannteknikarar	45
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Kveldskurs for tannlegar og tannteknikarar i Molde. Implantatprotetikk.	Tannlegar og tannteknikarar	60
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Forelesing for prosjektleiinga for sjuehusodontologi.	Prosjektleiinga for sjuehusodontologi	
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Forelesing ved kjevekirurgisk avdeling om implantatplassering	Tilsette ved kjevekirurgisk avdeling, Haukeland universitetssjuehus.	
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Forelesing om implantatbehandling for sjukepleiarar, Haukeland universitetssjuehus	Sjukepleiarar ved Haukeland universitetssjuehus	
Pedodonti (Anne Marit Graue)	Kurs for Aust tannhelsedistrikt. Molar-Incisiv–Hypomineralisering 24.05.19, 2 timer	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærar	34
Pedodonti (Anne Marit Graue)	Kurs for kommunehelsetenesta. Tema oral helse hjå barn når skal dei henwise til tannhelsetenesta? 1 time	Legar og helsesøstre ved helsestasjonane i Bergen kommune	Ca 50
Pedodonti (Anne Marit Graue)	Kurs for Sør Tannhelsedistrikt saman med kjeveortopedi. Tema: Diagnostikk og behandling av retinerte hjørnetenner	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærar	42

Forsking (Arild Vakt skjold)	Forsking metode og statistikk: Tre samlingar á 2 timar. Grunnleggjande statistikk og bruk av SPSS	Forskarar, stipendiatar og spesialistkandidatar	4-8
TOO (Christel Wootton)	Haust 2018 ca. 40 timar Teametablering, rolleforståelse, angst og eksponeringsbehandling. Informasjon, refleksjon og rollespill.	TOO team Askøy TOO team Øygarden TOO Sogndal	3 3 3
TOO (Eline Kronstad Wathle)	Kurs for studentar tannhelsesekretær ved Åsane Videregående.	Tannhelsesekretærer	Ca. 30
Forsking avdelinga	Nasjonalt Fellesmøte for forskarar på Gardermoen.	Forskarar og forskingsmedarbeidarar	60
Protetik (Maria V. Bessonova)	Distriktsmøtet mai 2018 Erosjonar	Tannlegar/tannlege-assistentar	
Pedodonti (Britt Tvilde Nygard)	Kasuspresentasjonar for NFP, Norsk forening for pedodonti.	Pedodontistar/Tannhelsepersonell	300
Kjeveortopedi/Leppe-kjeve-ganespalte (Helga E. Bøe og Tone Klepsland)	Arrangert Nordcleft-møte Geilo 25-27 april 2018, fellesmøte mellom LKG spalteteam i Bergen og Oslo.	Fagpersonar innan leppe-kjeve-ganespalte	
Kjeveortopedi/Leppe-kjeve-ganespalte (Tone Klepsland)	Halde kurs i Sogn og Fjordane, Kjeveortopedi hjå vaksne, 6 timar.	Sogn og Fjordane Tannlegeforening saman med 2 kolleger	40
Kjeveortopedi/Leppe-kjeve-ganespalte (Tone Klepsland)	Baby info på HUS for foreldre med nyfødte barn med LKG. 5 informasjonsmøter	Foreldre med nyfødte born med LKG	
Kjeveortopedi/Leppe-kjeve-ganespalte (Tone Klepsland)	Arrangerte dags-kurs i ortognatisk kirurgi i regi av Norsk kjeveortopedisk forening ved DOI, Bergen		

Kjeveortopedi/Leppe-kjeve-ganespalte (Tone Klepsland)	2 veker som tannlege på Filippinene. Norsk prosjekt: "Mission without border».		
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	Nasjonalt fylkestannlegemøte: Førebygging og avdekking av omsorgsvikt – den off. tannhelsetenesta si rolle. Oppsummering av forskingsfunn og implikasjonar for framtidens tannhelseteneste	Fylkestannlegane i Noreg Drammen 23.08.	30
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	Tannhelsetjenesta sitt folkehelsenettverk-konferanse. Frå tannvern til barnevern.	Fylkestannlegar/folk ehelsekoordinatorar/administrasjon Oslo 13.03	100
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	Rettsmedisinsk tannlegeundersøkelse ved Statens Barnehus. Kristiansand 18.01: Tannhelse og barnevern, Rettsmedisinsk tannlegeundersøkelse ved Statens Barnehus. Hvor står vi og hvor går vi?	Påtale/Politi/Tilsette ved Statens Barnehus/ tannhelsepersonell/ Fylkestannleger,	80
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	I arbeidsgruppe Vold i nære relasjonar		
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	Tverrfagleg konsultasjonsteam, Vaksdal kommune. Vegleingsteam- med representantar frå barnevern, familievern, BUP, Barnevernvakten, Psykologhelseteneste, helsestasjon og tannhelse. Vegleingsteam- for rådsøklarar frå barnehage, skole, helseteneste etc med		

	mistanke om vold eller seksuelle overgrep. 4 møter a 3 timer		
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	Tverrfagleg konsultasjonsteam, Åsane/Arna bydel. Vegleingsteam- med representantar fra barnevern, familievern, BUP, Barnevernvakten, Psykologhelsetjeneste, helsestasjon og tannhelse Vegleingsteam- for rådsøklarar frå barnehage, skole, helseteneste etc med mistanke om vold eller seksuelle overgrep		6 møter a 3 timer
Forsking (Ingfrid V. Brattabø)	NKVTS –Nasjonal veileder. I arbeidsgruppe Vold i nære relasjonar		
Peridonti (Ivana P. Nunes)	POP-møte (Perio- Ortho- Protetik). 2 gonger per semester ved TKNN	TKNN	
Protetik (Jana Ingebrigtsen)	Implantatkurs for Bergen Nord tannhelsedistrikt 1/6-18	Tannhelsepersonell	
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Forelesing NTPF's fagkonferanse 2018 Munnhuleutfordringar kreftpasientar	Tannpleiarar, anna tannhelse- og helsepersonell	400
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Forelesing på nettverksmøte for sjukepleiarar i kreftomsorg Munnhuleutfordringar for kreftpasientar	Kreftsjukepleiarar	10
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Forelesing HUS, avd øye, hode-hals.	Sjukepleiarar	Ca 20

	Munnstell inneliggjande pasientar		
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Forelesing HUS, Dagkirurgi ØNH Munntørrheit, råd	Sjukepleiarar	10
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	VID, vidareutdanning palliativ sjukepleie, Munn- og tannhelse	Sjukepleiarar i vidareutdanning	15
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Forelesing HUS, Lungeavdelinga: Munnstell pasientar med lungesjukdomar	Sjukepleiarar	20
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	Munnstell på kreftpasientar	Masterstudentar klinisk ernæring	10
Sjukehusodontologi (Lise Thorsen)	VID vidareutdanning kreftsjukepleie, munn- og tannhelse	Sjukepleiarar i vidareutdanning	20
Kjeve- og ansiktsradiologi (Malin Jonsson)	Salivary gland ultrasonography in Sjögren's syndrome. <i>Theory and practice</i> Kurs arrangert ifm 14 th International Symposium on Sjögren's Syndrome 18. april 2018	Forskarar og klinikarar	Ca 50
Forsking (Malin Jonsson)	Tannhelse ved Sjögrens syndrom. Kurs arrangert av Revmatologisk avdeling, HUS 6. desember 2018	Pasientar	Ca 20
Forsking (Manal Mustafa)	Samarbeid og kalibrering av Spesialtannpleiar Susanne Juel Fossen ved TK Sør i perioden mellom 28-29 november 2018.	Spesialtannpleiar	
TOO (Maren L. Agdal)	Kognitiv adferdsterapi (TOO-innføringsdag)	Tannlegar, tannpleiarar, tannhelsesekretærar,	Ca 8

		og psykologar	
TOO (Maren L. Agdal)	Brekningar (Regional samling)	Tannlegar, tannpleiarar, tannhelsesekretærer og psykologar	Ca 30
TOO (Maren L. Agdal)	CBT og brekningar (Landssamling)	Tannlegar, tannpleiarar, tannhelsesekretærer og psykologar	Ca 200
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Sommarmøte Sør Karies i mjølketannsettet	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 30
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Sommarmøte Nord Karies i mjølketannsettet	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 60
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Julemøte Aust Karies i mjølketannsettet	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 30
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Norsk forening for pedodonti: Barn med tannbehandlingsangst	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 200
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Klinikkmøte Hesthaugen: Forelesing om sedasjon	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 10
TOO (Maren L. Agdal)	Landsmøteforelesing Overgrep og odontofobi	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 50
TOO (Margrethe E. Vika)	TOO-samarbeid nasjonalt: Sit i faggruppa til TOO. Organiserer fagprogram og forelesarar tilknytta den årlege nasjonale nettverkssamlinga m.m.		
Protetikk (Maria V. Bessonova)	Kasus frå TkVest til tannlegar	Tannlegar	

Protetikk (Maria V. Bessonova)	Distriktsmøte mai 2018 Erosjonar	Tannlegar/tannhelse- sekretærer	
Kariologi (Mihaela Marthinussen)	Fedme og oral helse	Tannlegar og tannlegesekretærer (offentleg), Sør distrikt, Sommarmøte	4t saman med Maren L. Agdal
Kariologi (Mihaela Marthinussen)	Fedme og oral helse	Tannlegar og tannhelsesekretærer (offentleg), Aust distrikt, Terminus hotell, Julemøte	4t saman med Maren L. Agdal
Kariologi (Mihaela Marthinussen)	Fedmeoperasjon og tenner	Legar/kirurgar Registerdag SOReg- Norge 2018. Fredag 6. april 2018 <i>kl</i> 09.30 – 15.30 Clarion Hotel, Flesland	100 1time
Endodonti (Athanasia Bletsa)	Hva nå? Når tannskader skjer ... En reise i dental traumatologi. NTFs januarkurs (heldagskurs)	Tannlegar	Ca 25
Endodonti/Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Endodontisk behandling av umodne permanente tenner II (Nasjonalt seminar, 22.03.18)	Spesialist kandidatar i pedodonti og lærarar i spesialistutdannings program ved UiB, UiO, UiT	Ca 25
Endodonti (Athanasia Bletsa)	«Knall, fall og biokeramer Litt om traumer og nye rotfyllingsmaterialer» A.Bletsa og O.Iden Vårkurs Finnmark Tannlegeforening (Heildagskurs, Alta 26.04.2018)	Tannlegar	Ca 70

Endodonti/Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Behandling av traumekasus: kasusistikk Somarmøte Aust tannhelsedistrikt, Hordaland 22.05.2018	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 40
Endodonti (Athanasia Bletsa)	Akutt traumebehandling i klinikk møte Tannlegevakten i Bergen (04.09.2018)	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 25
Endodonti/Pedodonti (Athanasia Bletsa)	«Endodontics and Paedodontics» Invited speaker at the “2nd International Congress of Endodontics” organized by the Hellenic Society of Endodontics, 21-23 Sept.2018, Athens, Greece	Tannlegar og tannlegespesialistar	Ca 300
Pedodonti (Athanasia Bletsa)	«Forebyggende tannhelse/oral helse for barn og ungdommer» Gjesteforelesar, 3 forelesingstimar (22.10.2018)	Studentar i Master i klinisk sjukepleie: spesialisering helsesøster, Høgskolen på Vestlandet	Ca 30
Endodonti/Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Bruk av biokeramer: Traumebehandling Kariesterapi. Julemøte Vest tannhelsedistrikt – Hordaland (06.12.2018)	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	Ca 50
Endodonti (Ole Iden)	Det går frem og tilbake- teori og arbeidskurs i Sendoline, 3 timer Kristiansand	Tannlegar	12
Endodonti (Ole Iden)	Det går frem og tilbake- teori og arbeidskurs i Sendoline, 3 timer, Oslo	Tannlegar	12
Endodonti (Ole Iden)	Det går frem og tilbake- teori og arbeidskurs i WaveOne, 3 timer, Stord	Tannlegar og tannhelsesekretærer	8

Endodonti (Ole Iden)	Me hev slikt at gjere, S&F+Hordaland, 30 min, Voss	Leiarar i HFK og S&F	30
Endodonti (Ole Iden)	Knall, fall og biokeramer. Kurs med Athanasia Bletsa, heildagskurs, Alta	Tannhelsepersonell	Ca 70
Endodonti (Ole Iden)	Sommarmøte distrikt Nord, kaspresentasjonar, 1 t	Tannhelsepersonell	Ca 40
Endodonti (Ole Iden)	Det går frem og tilbake- teori og arbeidskurs i WaveOne, 3 timer, Distrikt vest	Tannhelsepersonell	8
Endodonti (Ole Iden)	Det går frem og tilbake- teori og arbeidskurs i WaveOne, 3 timer/ sentrum	Tannhelsepersonell	8
Endodonti (Ole Iden)	Svart, hvitt og fifty shades of Grey, Sentrum distrikt, 2 timer	Tannhelsepersonell	Ca 50
Kjeveortopedi og leppe kjeve ganespalte (Paul Sæle)	Leppe-kjeve-ganespalte. Presentasjon av utvikling av ei orofacial spalte, og behandling av denne problemstillinga.	Tannpleiarstudentar, UiB, IKO Bergen	30
Kjeveortopedi og leppe- kjeve- ganespalte (Paul Sæle)	Leppe-kjeve-ganespalte. Presentasjon av utvikling av ei orofacial spalte, og behandling av denne problemstillinga.	Tannlegestudentar, UiB, IKO Bergen	55
Kjeveortopedi og leppe kjeve ganespalte (Paul Sæle)	Norcleft foredrag: «Oral helse og livskvalitet LKG», Geilo	Plastikk kirurgar, ØNH-legar sjukepleier Haukeland US og Rikshospitalet. Logopedar Kompetansesenter Vest og Øst. Tannlegar og kjeveortopedar.	60

Kjeveortopedi og leppe kjeve ganespalte (Paul Sæle)	Oslo Gardermoen Presentasjon av forskingsaktivitet TkV-Vest og av PhD prosjekt: «Oral helse og livskvalitet for pasientar med LKG-spalte»	Forskningsseminar og samling av administrasjonen til alle ROK'ane	60
Kjeveortopedi (Paul Sæle)	Foredrag: «Kjeveortopedi-mer enn bare en pent smil» 2 timer	Juleavslutning distrikt nord HFK, tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	70
TOO (Rim Radhi)	Kurs i odontofobi for tannhelsesekretærer ved Åsane videregående skole.	Tannhelsesekretærer	ca 40
Periodonti (Sundus Saad Al-Zubaydi)	Dilemma periodontale klassifikasjonar	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	
Periodonti (Sundus Saad Al-Zubaydi)	Periodontale diagnosar. Kasus Aust distrikt. Sommarmøte 24.05.2018	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	
Periodonti (Sundus Saad Al-Zubaydi)	Periodontale diagnosar. Kasus Sommarmøte 24.05.2018	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer	
Periodonti (Sundus Saad Al-Zubaydi)	Peri-implantat sjukdommar	Tannlegar	
TOO (Therese T. Sjursen)	Innlegg på IKO-dagane 19.06.2018, ca. 30 min.	Tilsette ved Institutt for klinisk odontologi, UiB	Ca. 80
TOO (Therese T. Sjursen)	Foredrag på Voss 29.06.2018, ca. 45 min.	Privat og offentleg tannhelseteneste frå Voss og omegn	Ca 80
Pedodonti (Tine Birkeland Sivertsen)	Vårkurs i Nordisk Forening for Funksjonshemming og Oral Helse, 2.05.2018. Tema: Oral helse hos	Tannlegar, tannpleiarar og tannhelsesekretærer.	60

	personer med alvorlig blødersykdom og barn med medfødt hjertesykdom. Tittel: Oral helse hos barn med medfødt hjertefeil.		
Ellen Berggreen Harald Gjengedal Arild Vakt skjold Paul Sæle Trine Lise L. Berge	«Introduksjonskurs til klinisk forskning». Forskarseminar for tannlegar og tannpleiarar i den off. tannhelsetenesta, HFK	Tannlegar og tannpleiarar	17
Pedodonti (Anne Marit Graue) (Maren L. Agdal)	Arrangementskomite: Planlegging av konferansen EAPD (European Academy of Pediatric Dentistry). Pedodontistar frå UiT og UiO er og med i arrangementskomitéen.	Pedodontistar frå heile Europa	Gjennomføring i 2021
Kjeveortopedi/LKG (Tone S. Klepsland)	Tverrfagleg samling av representantar frå LKG-team i Manchester, Århus, København, Gøteborg, Stockholm, Finland, Oslo og Bergen. Kalibrere eit stort forskingsmateriale som er samla inn ved alle lærestadane.	4 arbeidsdagar	
Protetikk (Harald Gjengedal)	Medansvarleg i NTF sitt kompetansekurs i implantatprotetikk. 4 helgesamlingar vår og haust. 30 deltakarar pr kurs.	Tannlegar	60
Protetikk (Harald Gjengedal)	NTF Januar-kurs. Slitte bitt.	Tannlegar	150
Protetikk (Harald Gjengedal)	NTF Holmenkollsymposiet. Mine verste feilslag	Tannlegar	380
Protetikk	NTF Midnattsolsymposiet	Tannlegar	250

(Harald Gjengedal)	Heilprotesen		
Pedodonti (Faiza D. Sælen)	Presentasjon av kasus til studentar kull 5 i pedodonti februar/mars 2018 UIB	Tannlegestudentar	
Spesialisttannklinikken/Tverrfagleg	Tverrfaglege kasusmøter	Tannhelsepersonell, fredagar.	
Protetik team	Fagdag i protetik: «Orofacial smerte – en introduksjon av ulike smertetilstander» v/Annika Rosén, professor ved UiB, Institutt for kognitiv odontologi. «TMD-prevalens, diagnostikk og konservativ behandling» + «TMD-rasjonell bittskinneterapi» v/Anders Johansson, professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi. «TMD-symptomer og nakkeplager», v/Lars-Geir Larsen, manuell terapeut NMF	Tannhelsepersonell	50
Kjeveortopedi/LKG team	Fagdag i kjeveortopedi/LKG: «Diagnostikk og tverrfaglig behandling av barn og voksne med store og sammensatte behandlingsbehov. Hva kan kjeveortopedien bidra med?» v/Marit Midtbø, tannlege dr. odont, spesialist i kjeveortopedi. Haukeland universitetssykehus, Kjevekirurgisk avdeling	Tannhelsepersonell	55
Periodonti team	Fagdag i periodonti: «Legemiddelindusert gingival overvekst», v/Henning Lygre,	Tannhelsepersonell	60

	<p>professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi.</p> <p>«Dilemma ved diagnostikk og klassifikasjon av periodontale sykdommer» + «Behandling av periodontitt – steg for steg. Kasuspresentasjoner» v/Sundus Saad Al-Zubaydi, spesialist i periodonti v/TkVest.</p> <p>«Initial periodontal behandling hos tannpleier» v/Eline Kronstad Wathle, tannpleier v/TkVest.</p>		
Kasusdag (tverrfaglig)	<p>Fagdag/Kasusdag:</p> <p>«Gingivale retraksjoner» v/Ivana P. Nunes, spesialist i periodonti ved TkVest.</p> <p>«Ektodermal dysplaksi» v/Maria V. Bessonova, spesialist i protetikk ved TkVest.</p> <p>«Traume-behandling» v/Athanasia Bletsa, spesialist i endodonti, pedodonti og forskningskoordinator ved TkVest.</p> <p>«Traume-behandling» v/Ole Iden, spesialist i endodonti ved TkVest.</p> <p>«Implantater og vekst» v/Jana Ingebrigtsen, spesialist i protetikk ved TkVest.</p> <p>«Ankylosert 22 – insetting av implantat» v/Tone S. Klepsland, spesialist i kjeveortopedi ved TkVest.</p>	Tannhelsepersonell	67
Endodonti team	<p>Fagdag i endodonti:</p> <p>«Endodontisk akuttbehandling: smerte, anestesi, hjelpemidler og behandling» v/Inge</p>	Tannhelsepersonell	67

	<p>Fristad, professor i endodonti, UiB, institutt for klinisk odontologi og Ole Iden, spesialist i endodonti ved TkVest.</p> <p>«Kanalsøk» v/Ole Iden, spesialist i endodonti ved TkVest.</p> <p>«Endodontisk spørreundersøkelse i Hordaland og Sogn og Fjordane», v/Ellen Berggreen, spesialist i endodonti og forskingsleiar ved TkVest.</p>		
Pedodonti team	<p>Fagdag i pedodonti: «Dentale erosjoner – forekomst, etiologi og behandling» v/Aida Gacic Mulic, tannlege, PhD og seniorforskar ved NIOM – Nordisk institutt for odontologiske materialer i Oslo.</p>	Tannhelsepersonell	90
TOO team	<p>Fagdag i TOO: «Selvmedfølelse og mindfulness i møte med stress og ubehag» v/Per-Einar Binder, professor ved UiB. Leia av Therese Thornton Sjursen ved TkVest</p>	Tannhelsepersonell	94
Forskingsavdelinga	<p>Fagdag i forskning (forskingsavdelinga): «Tannbehandling med plastbaserte fyllingsmaterialer: Eksponering for bisfenol A? Effekter på fødselsutfall?» v/Trine-Lise L. Berge, stipendiat bivirkningsgruppa Norce og TkVest.</p> <p>«Frykt for injeksjoner blant 10-16 åringer»</p>	Tannhelsepersonell	63

	<p>v/Karin G. Berge, postdoktor ved TkVest. «Tannhelse hos pasienter med alvorlig psykisk sykdom» v/Diana P. Henriquez Quintero, klinikkleiar ved Stord tannklinikk og Jofrid Bjørkvik, psykologspesialist og forskar ved TkVest. «Tannklar-prosjektet – tannhelsetjenester og tannhelse hos LAR-pasienter», v/Anne Åstrøm, professor ved UiB, Institutt for klinisk odontologi og forskningskoordinator ved TkVest. «Forskning på pasienter med leppe-kjeveganespalte» v/Paul K. Sæle, stipendiat og kjeveortoped ved TkVest. «Munnsykdom i et folkehelseperspektiv» v/Arild Vakt skjold, forskar ved TkVest og professor ved HiNN.</p>		
Sjukehusodontologi (Kjell Størksen)	<p>Fagdag i sjukehusodontologi: «Sementerbare kroner og broer i keram – Et helsprøtt alternativ?» v/Kjell Størksen, spesialtannlege og seniorrådgjevar ved TkVest</p>	Tannhelsepersonell	84
TOO Maren L. Agdal Margrethe E. Vika Rim Radhi Regina S. Aarvik Rukhsana Shaheen	<p>Kurs for nye TOO tannbehandlarteam, 04.06.2018</p>	Tannhelsepersonell, 22 deltakarar	<p>50 min 45 min 50 min 40 min 10 min</p>

Ann Helen Lid Jana Ingebrigtsen Therese T. Sjursen			10 min 30 min 45 min
TOO Maren L. Agdal Margrethe E. Vika Rim Radhi Regina S. Aarvik Eline K. Wathle Therese T. Sjursen	Kurs for nye TOO tverrfaglege team, 11.06.2018	Tannhelsepersonell, 11 deltakarar	90 min 30 min 30 min 45 min 30 min 45 min
TOO Maren L. Agdal Margrethe E. Vika Regina S. Aarvik Eline K. Wathle Ann Helen Lid Therese T. Sjursen Maren L. Agdal	Nasjonalt nettverkssamling, 05.09.2018 Nasjonalt nettverkssamling, 06.09.2018	Tannhelsepersonell, 100 deltakarar	60 min 60 min 15 min 15 min 15 min 15 min 180 min
TOO Maren L. Agdal Christel Wootton Therese T. Sjursen Regina S. Aarvik Eline K. Wathle Ann Helen Lid	Kurs for TOO tverrfaglege team, 22.10.2018	Tannhelsepersonell, 4 deltakarar	100 min 60 min 45 min 30 min 15 min 15 min
TOO Therese T. Sjursen Karin G. Berge Eline K. Wathle Christel Wootton	Kurs for nye TOO tannbehandlarteam, 23.10.2018	Tannhelsepersonell, 36 deltakarar	75 min 100 min 45 min 45 min

5. Vegleingsaktivitet/Rådgjeving

Tabell 23: Vegleingsaktivitet/Rådgjeving

Spesialitet	Vegleing i offentlig og privat tannhelseteneste
Sjuehusodontologi (Kjell Størksen)	Vegleing av studentar og hospiterande kolleger ved avdelinga
Heile TkVest	TkVest tilsette driv omfattande rådgjeingsaktivitet. Målet er å registrera det aller meste av denne aktiviteten i OPUS. Likevel er det mykje dagleg rådgjeving som ikkje blir registrert. TkVest yt rådgjeving til offentleg tannhelseteneste i Hordaland og Sogn og Fjordane og til privat tannhelseteneste. TkVest rådgjev og andre fagmiljø. Desse spesialist-/spesialområda ved TkVest yt rådgjevingstenester: Endodonti, Kjeve- og ansiktsradiologi, Kjeveortopedi/LKG, Oral kirurgi/medisin, Pedodonti, Periodonti, Protetikk, TOO (Senter for odontofobi), Sjuehusodontologi og Kariologi.
Pedodonti (Anne Marit Graue)	Medveglear for 2 tannpleiarstudentar kull 3, bacheloroppgåve
TOO (Christel Wootton)	Vegleing/rådgjeving til TOO-psykolog, tannlegar og tannpleiarar ved TkVest på forespørsel, ca 5 konsultasjonar
TOO (Christel Wootton)	Klinisk vegleing av medlemmer i Tverrfaglege TOO-team. Har vore tilgjengeleg og veglear etter behov fordelt på ca 15 dagar, hausten 2018
Endodonti (Gerhard Sulo)	Medforfattar i ein artikkel som er sendt inn til Acta Odontologica Scandinavica. Har bidratt med rådgjeving i studien sin designfase og analysing av data.
Epidemiologi/Befolknings-basert studie (Gerhard Sulo)	Bidratt med å planlegge studien og skrive protokoll til den nye befolkningsbaserte studien (HUSK 3 TANN)
Peridonti (Ivana P. Nunes)	Vegleing i behandling av kronisk marginal periodontitt. Tannlege under utdanning som «spesialtannlege innanfor klinisk odontologi», Deltok 2 gonger pr månad i 2,5 timar seminar, dvs 20 timar i perioden sept-des 2018.
Sjuehusodontologi (Lise Thorsen)	Biveglear for 2 tannpleierstudentar kull 3, bacheloroppgave
Sjuehusodontologi	Hospitant frå Regionalt kompetansesenter Rogaland, 3 dagar

(Lise Thorsen)	
Kjeve- og ansiktsradiologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for to par tannlegestudentar kull 5, masteroppgåve (levert 2018)
Kjeve- og ansiktsradiologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for to par tannlegestudentar kull 4-5, masteroppgåve (vert levert i 2019)
Kjeve- og ansiktsradiologi / immunologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for PhD kandidat (2016-2019)
Forskning (Manal Mustafa)	Vegleiiing av PhD student Paul Sæle 2018-
Forskning (Manal Mustafa)	Vegleiiing av Master student Ann Louise Toftesund 2018-
Forskning (Manal Mustafa)	Bivegleiar for PhD student Mohamed R. Ali 08/2014-08/2019
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Hovedvegleiar for 2 tannlegestudentar kull 5, 1 masteroppgåve
Pedodonti (Maren L. Agdal)	Klinisk vegleiar for spesialistkandidatar i pedodonti
TOO/pedodonti (Maren L. Agdal)	Vegleiiing/Rådgjeving til fleire hospitantar i klinikken ved TkVest
TOO (Margrethe E. Vika)	Har vegleiiing for TOO-team Stord og i nokon grad ved SFO TkVest.
Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Hovedvegleiar for 2 tannpleiarstudentar kull 3, bacheloroppgåve «MIH - Ekstraksjon som behandlingsalternativ, Ida Røneid og Martine Kolbeinsen»
Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Hovedvegleiar for 2 tannlegestudentar kull 4, masteroppgåve «Henvisningsårsaker til spesialister i endodonti» Ingri Nilsson Valle og Nika Stojkovski
Pedodontisk endodonti (Athanasia Bletsa)	Klinisk vegleiiing av spesialist i endodonti, Bahar Dehghan Manshadi, 20.11. og 26.11.2018 (hospitering)

Pedodontisk endodonti (Athanasia Bletsa)	Klinisk vegleiing av spesialistkandidatar i pedodonti, Britt Nygard Tvilde og Faiza Djebrouni Sælen, (1 klinisk økt per veke) gjennom heile året.
Pedodonti (Athanasia Bletsa)	Medvegleiar av PhD kandidat Lena Cetrelli : i prosjektet “Oral health in juvenile idiopathic arthritis – a longitudinal study”.
Endodonti (Ole Iden)	Tannhelsetjenestens kompetansesenter Midt Norge. Vegleiing og behandling utført ved TkMidt Norge sin klinikk i Trondheim. 5.1-6.1.2018 og 25.1.-26.1.2018
Endodonti (Ole Iden)	Konsulent ved innkjøp av mikroskop til Stord og Laksevåg klinikk
Endodonti (Ole Iden)	Konsulent ved innkjøp av endodontisk utstyr til Stord og Laksevåg klinikk
Endodonti (Ole Iden)	Delteke i arbeidsgruppe for strategiarbeid ved TkV Hordaland
Kjeveortopedi (Paul Sæle)	Medvegleiar for dr. Mecheala A El-shiek ved University of Khartoum «Objectives for establishing a cleft team in Sudan”.
Kjeveortopedi (Paul Sæle)	Klinisk vegleiing av spesialistkandidatar i kjeveortopedi, UiB, IKO, «Spaltdager» 2 dagar vår og 2 dagar haust 2018
Kjeveortopedi (Paul Sæle)	Vegleiar for 2 masterstudentar ved UIB, IKO 5. året. Oppgåva: «Bare en leppespalte», analyse av dentale avvik hjå pasientar som kun har ei spalte i blautvevet.
TOO (Therese T. Sjursen)	Vegleiing av TOO-team ved TkVest og i HFK, 94 timar
Kjeveortopedi (Dorina S. Thelen)	Vegleiar for spesialistkandidat i pedodonti, Faiza D Sælen
Kjeveortopedi (Dorina S. Thelen)	Vegleiar for spesialistkandidat i endodonti, Mahkamed Nicole Aria
Kjeveortopedi (Dorina S. Thelen)	Vegleiar for PhD kandidat, Magnus Holmøy Bratteberg
Kjeveortopedi (Dorina S. Thelen)	Vegleiar for forskarlinjestudent, Amanda Karoline Helsøe Andresen
Kjeve- og ansiktsradiologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for to par tannlegestudentar kull 5, masteroppgåve (levert 2018)

Kjeve- og ansiktsradiologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for to par tannlegestudentar kull 4-5, masteroppgåve (vert levert i 2019)
Kjeve- og ansiktsradiologi / immunologi (Malin Jonsson)	Hovedvegleiar for PhD kandidat (2016-2019)

6. Vitenskaplege presentasjonar og medieformidling

Tabell 24: Vitenskapelige presentasjoner og medieformidling

Kven	Kva	Kvar
TkVest	Deltaking med utstillingsstand ved Vestlandsmøtet, to dagar i januar 2018. Arrangert av Bergen tannlegeforening.	Grieghallen, Bergen
TkVest	Deltaking med utstillingsstand ved NTF sitt landsmøte i oktober 2018. Arrangert av Norges tannlegeforening. 7 tilsette frå TkVest.	Lillestrøm
Arild Vaktskjold	Innlegg om Energidrikk og tannhelse	Bergens Tidendes nettavis. https://www.bt.no/tag/Tannhelse
Arild Olav Sævig, Eline Kronstad Regina S. Aarvik Christel Wootton	Informasjonsbrosjyre om TOO i desember 2018	TkV, lansering på Vestlandmøtet
Ingfrid Vaksdal Brattabø	Foredrag: Team work makes the dream work. Kompetansenettverk vest, oral helse, barnemishandling og omsorgssvikt	Bergen 13.12. 300 deltakarar

	<p>Nasjonal konferanse om gode modellar for samarbeid og samhandling i arbeidet mot vold i nære relasjonar.</p> <p>Arr: Justis og beredskapsdepartementet, RVTS Vest</p>	
Ingfrid Vaksdal Brattabø	<p>Foredrag: «Fra tannvern til barnevern», Arr: Odontologiska riksstamman i Sverige,</p>	<p>Gøteborg 16.11. 250 deltakarar</p>
Ingfrid Vaksdal Brattabø	<p>Foredrag: «Tannhelsepersonells rolle i å førebyggje og avdekke barnemishandling».</p> <p>Den nasjonale konferansen om å førebyggje vold i nære relasjonar 2018, Arr: Justis- og beredskapsdepartementet, Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging.</p>	<p>Oslo 12.11. 300 deltakarar</p>
Ingfrid Vaksdal Brattabø	<p>Foredrag: Fra tannvern til barnevern?</p> <p>Nordic Conference on Child Abuse and Maltreatment, Thorshavn, Færøyene.</p>	<p>Færøyene 21.08. 150 deltakarar</p>
Ingfrid Vaksdal Brattabø	<p>Foredrag: Avdekking av barnemishandling og andre former for omsorgssvikt, tannpleiaren si rolle. Norsk tannpleierforenings 50 årsjubileum,</p>	<p>Oslo 31.05. 350 deltakarar</p>
Ingfrid Vaksdal Brattabø	<p>Doktorgrads prøveforelesning og disputas. Barns orale helse i et bio-psyko-sosialt perspektiv.</p> <p>Detection of child maltreatment, the role of dental health personnel. – A national</p>	<p>Bergen 27.04</p>

	cross-sectional study among public dental health personnel in Norway	
Ingfrid Vaksdal Brattabø	Tennene er kroppens ferdsskriver, Forskingsintervju: Psykologi, vol 55 7, 2018 https://psykologtidsskriftet.no/node/20633	2018
Ingfrid Vaksdal Brattabø	Tannvern og barnevern. Munnpleien Nr. 1, 2018 – Årgang 101: https://www.tannvern.no/images/munnpleien-pdf/munnpleien_1_2018.pdf	2018
Ingfrid Vaksdal Brattabø	Ny studie: Éin av tre tannlegar varsla ikkje barnevernet ved mistanke om omsorgssvikt Bergens Tidende 19.05.2018: https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/110M0o/Ny-studie-in-av-tre-tannlegar-varsla-ikkje-barnevernet-ved-mistanke-om-omsorgssvikt?spid_rel=2	19.05. 2018
Ingfrid Vaksdal Brattabø	NRK Hordland 2018: https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-hordaland/DKHO01009118/07-05-2018#t=2h20m32s	2018
Ingfrid Vaksdal Brattabø	Kraftig økning i bekymringsmeldinger NRK1 19.00 Nyheitene og NRK.no 16.03.2018: https://www.nrk.no/rogaland/kraftig-okning-i-bekymringsmeldinger-fra-tannlegen-1.13962886	16.03. 2018
Ingfrid Vaksdal Brattabø	6 av 10 i tannhelsetjenesten har meldt til barnevernet: Fontene.no https://fontene.no/nyheter/6-av-10-i-tannhelsetjenesten-har-meldt-til-barnevernet-6.47.543945.49b17d5690	31.05.2018

Ivana P. Nunes	Publisering: Oppfølging av pasienter med diabetes og periodontitt, av Ragnar Håkstad (tannpleier) og Ivana Pereira Nunes (tannlegespesialist i periodonti) ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge.	«Tannstikka» (tannpleie forum)
Lise Thorsen	Artikkel: «Lindring av munnhuleproblemer»	Sykepleien 8/2018 (temanummer). Etter kreften «Slik gir du godt munnstell til kreftpasienten» s 84
Manal Mustafa	Presentasjon av aktuelle forskingsprosjekt som pågår.	Fellesmøte mellom leiarar i tannhelsetenesta i Hordaland og tannhelsetenesta i Sogn og Fjordane og forskingsavdelinga ved TkVest/Hordaland 07.09.2018.
Manal Mustafa	Poster presentation ved “The 8 th International Conference on Methodological Issues in Oral Health Research (MIOHR)”.	9-11. mai 2018 ved Faculty of Dentistry, University of Hong Kong (Prince Philip Dental Hospital, 34 Hospital Road, Hong Kong).
Maren Agdal	Hovudforfattar og medforfattar	4 kapittel i boka «Odontologisk psykologi» Gyldendal
Maren Agdal	Tilbakemelding/kommentar til tidsskriftet Psykologi	Fagtidsskriftet for psykologar
Margrethe E. Vika	Medforfattar på 2 kapittel i boka: «Odontologisk psykologi»: Kapittel 6 Barn som vegrer seg hos tannlegen, Maren L Agdal og Margrethe E Vika Kapittel 8 Blod-, skade-, og injeksjonsfobi,	

	Maren L Agdal, Karin G Berge og Margrethe E Vika	
Forskingsprosjekt Athanasia Bletsa: samarbeidspartner	«Tannlegers behandlingsvalg ved karies og mineraliseringsforstyrrelser hos barn» Prosjekt under analyse/artikkel skriving	Samarbeid med TkØ (prosjektansvarleg) og TkVest, NIOM og UiO
Forskingsprosjekt Athanasia Bletsa: prosjektansvarleg	Endodontiske prosedyrar i Sogn og Fjordane og Hordaland. Spørjeundersøkelse. Prosjekt under analyse/bearbeiding/artikkel skriving	TkV: Athanasia Bletsa, Ole Iden, Gerhard Sulo og Ellen Berggreen
Forskingsprosjekt Ole Iden	Work experience influences treatment approaches in endodontics: among dentists in Western Norway. Innsendt manus til Acta Odontologica Scandinavica	TkV: Ellen Berggreen, Gerhard Sulo og Athanasia Bletsa
Forskingsprosjekt Ole Iden	Work experience influences treatment approaches in endodontics: among dentists in Western Norway. Delprosjekt knytta til artikkel i NTFs Tidende	TkV: Ellen Berggreen, Gerhard Sulo og Athanasia Bletsa
Paul K. Sæle	Foredrag: "The orthodontic status related to Quality of oral health and patient`s satisfaction as part of an interdisciplinary evaluation of 30 consecutively treated patients with unilateral CLP at age 40 years".	EOS European orthodontic society Edinburgh
Paul K. Sæle	Foredrag: "The orthodontic status related to Quality of oral health and patient`s satisfaction as part of an interdisciplinary evaluation of 30 consecutively treated patients with unilateral CLP at age 40 years"	ICDO Roma
Paul K. Sæle	Foredrag: "Pattern of clefts and dental anomalies in six-year old children: a retrospective observational study in western Norway."	ICDO Roma
Randi J Bertelsen	Munnhelse i et folkehelseperspektiv: resultater fra RHINE og RHINESSA studiene.	Bergen 13.12. 2018

	Fagdag for klinisk odontologi. UiB, Institutt for klinisk odontologi,	
Randi J Bertelsen	Oral microbiome in human health and disease, 5 th National Microbiota Conference	Oslo, 19.11.2018
Randi J Bertelsen	Oral microbiome in human health and disease, Broegelmans forskerskole (Bergen Research School in Inflammation), UiB	Bergen, 2.11.2018
Randi J Bertelsen	Oral microbiome and lung health European Respiratory Society Congress	Paris, Frankrike, 18.09.2018
Tine B Sivertsen	Oral helse og barn med medfødt hjertefeil - Nåværende status og erfaringer fra et forebyggende tannhelseprogram	NTFs Landsmøte 4-6.10.2018, spesialistforeningene.
Ellen Berggreen Hildur C. Søhoel Arne Åsan	Svar på innlegget til professor Pål Barkvoll ved UiO, Odontologisk fakultet, i avisen Driva. Tema: tannhelsetilbudet til utsatte grupper.	Avisa "Driva" i mai 2018
Arne Åsan Hildur C. Søhoel Ellen Berggreen	Svar på innlegget til professor emeritus ved UiB, Tryggve Lie-Brekhus, «Hvor ble det av dem» i Bergensavisen 13. mai 2018. Svarinnlegget hadde overskrifta «Tilbudet har aldri vært bedre».	28. mai 2018
Ellen Berggreen	Kronikk: «Tannhelse og utvikling»	Den norske tannlegeforenings Tidende 2018: 128, nr. 8 (September 2018)
Jana Ingebrigtsen Christel Wootton	Artikkel om Morten Sommerbakk «Endelig fikk Morten lov til å grine i tannlegestolen», der Jana Ingebrigtsen og Christel Wootton er intervjuet.	Bergens Tidende 02.11.2018
Trine Lise Lundekvam Berge	Foredrag: Tannbehandling med plastbaserte fyllingsmaterialer Eksposering for bisfenol A	Uni-Research Helse-samling, 21.august 2018 Solstrand, Os

	Effekter på fødselsutfall	
--	---------------------------	--

7. Posterar

Tabell 25: Posterar

Kven	Kva	Kvar
Ellen Berggreen	Expression of Lymphatic Growth Factors in Human Gingiva	IADR/AADR/CADR General Session & Exhibition (March 22-25, 2017). The Moscone Convention Center in San Francisco, Calif., USA.
Gerhard Sulo	Oral health in Nordic countries – a Global Burden of Disease substudy	NordicEpi 2019 – Den Nordiske Epidemiologiske Konferansen, i Tampere, Finland
Malin V. Jonsson	Oral and dental symptoms and findings in patients with Sjögren’s syndrome	Washington, DC, USA 14th International Symposium on Sjögren’s Syndrome 18.-21. april 2018
Mihaela Marthinussen	1.Perceptions of Risks and Benefits Related to Nanomaterials in Dentistry Victoria Xenaki, Mihaela R. Cimpan, Mihaela C. Marthinussen, Daniela Elena Costea, Ferda Gulcan, Anne Nordrehaug Åstrøm 2.Oral and dental symptoms and findings in patients with Sjögren’s syndrome.	1.IADR/PER General Session & Exhibition. London England. 2018 2.Washington, DC, USA. 14 th International Symposium on Sjögren’s Syndrome 18.-21. april 2018
Athanasia Bletsa	Dental Caries in Children with Juvenile Idiopathic Arthritis – Preliminary Results.	Presentert av Elisabeth Grut Gil. London 25-28 July 2018. 96th General Session

	Gil E, Rosendahl K, Nordrehaug Åstrøm A, Slåttelid Skeie M, Fischer J, Von Wangenheim Marti L, Tylleskär K, Rosén A, Cetrelli L, Bletsa A, Halbig J.	General Session & Exhibition of the IADR PAN European Regional Congress
Paul K. Sæle	Pattern of clefts and dental anomalies in six-year old children: a retrospective observational study in western Norway.	Edinburgh juni 2018. European orthodontic society:
Harald Gjengedal	A qualitative study of quality of life in adults having sustained surgical repair in child - and young adulthood for unilateral CLP	Chennai, India
Dorina Sula Thelen	Multiple episodes of traumatic dental injuries and related life course events	San Diego august 2018 20 th world Congress on Dental Traumatology
Dorina Sula Thelen	Traumatic dental injuries in an orthodontic population	San Diego august 2018 20 th world Congress on Dental Traumatology

8. Verv

Tabell 26: Verv

Kven	Kva
Anne Marit Graue	Styremedlem og kasserar i Norsk spesialistforening i pedodonti
Christel Wootton	Hovudtillitsvald for psykologane i HFK, Norsk Psykologforening
Ellen Berggreen	Vara til styret i Norsk endodonti forening
Ellen Berggreen	Associate Editor ACTA Odontologica Scandinavia
Ellen Berggreen	Editorial Board, Norsk tannlegeforenings Tidende

Malin V. Jonsson	Medlem redaksjonskomité i NTFs Tidende
Maren L. Agdal	Sekretær i NOFOBI
Margrethe E. Vika	Medlem i valgkomiteen Nofobi. Fagutvalget i Nofobi fram til 2019.
Margrethe E. Vika	Fagutvalget i Nofobi
Athanasia Bletsa	Medlem av Fagrådet ved TAKO-senteret
Ole Iden	Leiar Norsk endodontiforening
Ole Iden	Styremedlem i Skandinavisk endodontiforening
Ole Iden	Landsrepresentant i Europeisk endodontiforening, ESE
Ole Iden	Medlem av spesialistforeningen, Norge
Paul K. Sæle	Styremedlem, Nasjonalt kvalitetsregister for LKG
Paul K. Sæle	Styremedlem, Nasjonalt fond for tildeling av midler til forskning på LKG
Therese Thornton Sjursen	Redaktør (valgt) i tidsskriftet Psykologi i kommunen
Tine B Sivertsen	Styremedlem i NFH - Nordisk Forening for Funksjonshemming og Oral Helse, Norsk Seksjon
Harald Gjengedal	Formann Norge-Sverige seksjonen av ITI (International Team of Implantology)
Dorina Sula Thelen	Country representant of Euro Asian Academy orthodontics
Hildur C. Søhoel	Medlem i Bergen tannlegeforenings heiderstegnutvalg

9. Rapport TkVest/Sogn og Fjordane 2018

Sogn og Fjordane oppretta eit nytt tverrfagleg behandlarteam TOO i 2018 i Sogndal. Dette består av tannlege, tannpleiar og tannhelsesekretær frå Sogndal tannklinikk i 20 % stilling, og psykolog frå TkVest i 20% stilling. Frå før har dei eit TF-team i Florø oppretta i 2015. Nytt i 2018 er at dei fekk ein tannpleier med i teamet i Florø i 20% stilling. Dei planlegg å utvide tannbehandlartema frå 3 til 5 stk i 2019.

Tannhelsetenesta i Sogn og Fjordane har ingen offentleg tilsette spesialistar, men dei har samarbeidsavtale med TkVest. Sogn og Fjordane kan henvise pasientar til TkVest etter honorar, og dei kan få rådgjeving, vegleiing og kurs. Etter samenslåing av dei to fylka til Vestland, vil tilbodet for innbyggjarar i Sogn og Fjordane bli utvida. Det er vedtatt i fellesnemnda at spesialisttenester skal vera desentralisert: *Tannhelsetenesta sitt kompetansesenter Vest (TKV) vert naturleg lagt til Bergen i tilknytning til fagmiljøet på odontologen. Dette senteret skal vere base for spesialisttannhelsetenesta. Ein bygger samstundes opp ein desentralisert modell der spesialistar frå TKV utfører tenester i Sogn og Fjordane».*